ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

КУНДАЛИК ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ РЎЗНОМА

1991 йил 14 декабрь
ШАНБА
№ 242 (5.285).
Баҳоси 8 тийин.

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган ◆ Ҳафтада беш марта чоп этилади

ШИРИНГУЛ КЎЗЛАГАН МАНЗИЛ

ДАВЛАТГА 100 ТОННА ГЎШТ ТОПШИРИШГА АҲД ҚИЛГАН ЖИЗЗАХЛИК ФЕРМЕР Ш. АЛИЕВА ҲАҚИДА ҲИКОЯ

Бозор иқтисодиёти шароитида аҳолини чорвачилик маҳсулотлари билан таъминлашда жиддий қийинчиликларга дуч келиняпти. Қўлда бир килограмм қўй гўшти 60 сўмга чиқиб кетди. Шу боис соҳа ходимларига алоҳида ғамхўрликлар кўрсатиш, уларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, муаммоларни бартараф этишда кўмаклашиш, илғор тажрибаларни оммалаштириш ҳар бир раҳбар, мутахассиснинг бурчидир. Маҳсулотни кўпайтириш имконини берадиган омилдан унумли фойдаланиш шу куннинг муҳим вазифаси. Мақсадга эришишда фермер хўжаликлари муҳим аҳамият касб этмоқда. Буни Жиззах вилоят Октябрь районидаги Охунбобоев номли совхоз фермери Ширингул Алиева оиласи мисолида кўриш мумкин.

Опа том маънода ишбилармон, ташкилотчи, чорвачиликнинг сир-синоатини пухта ўзлаштирган. Тежамкор, бир сўмни қаердан олиб, қаерга сарфлашни яхши билади. Ўз нуқтаи назарини ҳимоя қила олади. Сўзини ўтказади, иш манфаати йўлида раҳбарлар билан талашиб-тортишишдан, таваккал қилишдан чўчимайди. Шу боис ҳамқишлоқлари: Ширингул амалга ошираётган хайрли ишлар унчамунча эркакнинг қўлидан келмайди, деб таъкидлашади.

У ёшлигидан чорвага меҳр қўйди. Сигири бор уйнинг баракаси бор, сут-қатиқ аримайди, касал нари юради, деган пурҳикмат сўзларнинг мағзини эрта чақди. Шу боис 1984 йилда уй фермасини ташкил қилишга астойдил киришди. Омилкорлик билан иш юритиб, қарамоғидаги ўн бош сигир, 15 бош қўйни меҳр билан парваришлади. Ортиқча маҳсулотни совхозга ўтказа бошлади. Фидойилик, савоб ишга дахлдорлик туфайли биринчи йилиёқ иш ривожга минди. Кутилгандан кўп даромад олинди. Аста-секин кўрсаткичлар юксала борди. Хосиятли ишнинг «мазаси»ни татиган фермернинг қизлари Зулфия, Замира, ўғиллари Исмоил, Исроил, укалари Асрор, Жаббор фермерга мададкор бўлишди. Хўжалик аъзолари, тажрибали чорвадорлар Мирзажон Баҳромов ва Равшан Тугалов оғирликни елкаларига олишди. Биринчи галда озуқа муаммосини ҳал этишга эътибор қаратилди. Совхоз раҳбарлари билан бу борада қатъий келишилди. Сигирлар зоти яхшиланди. Янги молхоналар қурилиб, уларнинг сони учтага етказилди. Натижада 1990 йилда фермер оила аъзолари билан 30 тонна гўшт сотди.

Изланиш давом этди. Техникасиз мақсадга эришиш мушкул эди. Шу боис қарз кўтариб 50 минг сўмга тракторлар сотиб олинди. 45 гектар бедазордан унумли фойдаланилди. Молхоналар сой ерда барпо этилган. Молларни яйратиб боқиш, озуқа ташиб келтириш учун қулай. Бироқ бир-биридан оралиғи бир чақиримча. Ширингул опа қишли-қировли кунларда ярим кечаси, албатта, моллардан хабар олади. Уларни жойидан қўзғатиб, ҳаракатга келтиради. Шунда жониворларнинг танасига илиқлик югуради, касалга чалинмайди. Фермер ҳар бир сигирнинг аҳволини, кўрсаткичларини махсус дафтарга қайд этиб боради. Бўғоз говмишларни, бузоқларни алоҳида бўлимда парваришлайди. Елвизакка олдирмайди. Агар молбоқарлардан биронтаси вазифасига совуққонлик билан ёндошса, у билан муроса қилиб ўтирмайди.

— Молларнинг этига-эт, сутига-сут қўшиш учун кечаю кундуз заҳмат чекиш керак, — дейди Ширингул Алиева. — Қийинчиликдан, таваккал қилишдан чўчиган кишидан фермер чиқмайди.

Ҳозирги кунда оила фермасида 240 бош қорамол, 430 та қўй парвариш қилиняпти. Яқинда совхоздан шартнома асосида 150 та бузоқ олинди. Омилкорга омад ёр. Мана, ишбилармонлар шу кунгача истеъмолчиларга 127 тонна сут жўнатдилар. **Ҳар сигирдан ўртача ҳисобда 15 килограммдан юқори сифатли маҳсулот олинди. Алиеванинг зотли сигирлари барчани лол қолдирмоқда. Жумладан, «Манка» лақабли говмиш кунига 23—25 килограммдан сут бермоқда. Фермер муваффақиятдан руҳланиб, яна бир улуғ ишга қўл урди: оила аъзолари билан ҳамжиҳат ишлаб, 1992 йил январь ойининг биринчи ўн беш кунлигида давлатга 100 тонна гўшт топширишга қатъий аҳд қилди.**

Молхоналарни кўздан кечирамиз. Барча ўз ўрнида. Тадбирлар сифатли амалга ошириляпти. Озуқадан тежаб-тергаб фойдаланиляпти. Нишхўрд кўринмайди. Исмоил ва Исроилнинг шижоат билан ишлаётганини кўриб ҳавасимиз келди.

— Фермер хўжалиги — кони фойда, — дейишди улар. — Сидқидил тер тўкаётганлигимиз ўзимизга ҳам, давлатга ҳам катта фойда бўлаяпти. Мўмай даромад олаяпмиз. Бунинг учун Ширингул опага раҳмат. Баъзи кишилар оилавий фермаларнинг истиқболига шубҳа билан қарашаяпти. Айримлар эса аросатда қолишган, журъатлари етишмаяпти. Ишнинг кўзини билиш керак. Кўз қўрқоқ, қўл ботир дейишади, ахир.

Ширингул опа катта оила аъзолари билан ўтган йили 150 минг сўм даромад қилди. Соф фойда 60 минг сўм. Яна, шу пайтгача 1 килограмм гўшт энг арзон нархда — 4 сўм 96 тийиндан совхозга ўтказилди. Ҳамқишлоқлар билан фикрлашсангиз фермерлар сардори маҳалла-куй, қўни-қўшниларни зотли бузоқлар, арзон гўшт ва сут билан таъминлаётганлигини мамнуният билан таъкидлашади. Ният улуғ. Опа энг замонавий ферма бунёд этиш орзусида куйиб-пишаяпти. Ўз ҳисобидан савоб йўлига чойхона қурмоқчи. Унинг ёнида бодринг, помидор, резавор етиштириладиган иссиқхона ҳам бўлади.

Ширингул опанинг файзли хонадонида ҳам бўлдик. Ҳаммаёқ саранжом-саришта. Фарзандларнинг меҳмондўстлиги, одамохунлиги ҳавасимизни келтирди. Хоналар дид билан жиҳозланган. Буларнинг ҳаммаси ҳалол меҳнат меваси. Хайрлашиш олдидан район фермерлари етакчиси Ш. Алиева ўзини ўйлантираётган муаммолар хусусида гап очди.

— Ҳар бир инсон яхши ишлаб, яхши яшашга интилади. Не бахтки орзуимга эришаяпман. Энг муҳими — элга нафим тегаяпти. Биласизми, меҳнаткашни қадрлаш, жилла бўлмаса бир оғиз ширин сўз билан кўнглини кўтариш керак. Энг ёмони уни алдашдир. 1988 йилда Жиззах вилоят ижроия комитетидаги раҳбарлар: агар яхши ишлаб, юқори кўрсаткичга эришсангиз ГАЗ-24 автомашинаси ажратамиз, дейишди. Барчамиз ишондик. Яширмайман, катта чиқим қилиб, мўлжалдаги гўштни етказиб бердик. Бироқ раҳбарлар сўзларида туришмади. Машинани бошқа райондаги фермерга ошириб юборишди. Вақти келиб орзу қилган машинани ҳам олармиз. Бироқ ўзимни таҳқирланганимни эсласам алланечук бўлиб кетаман...

Фермер Ширингул Алиева ҳозирги ўта мураккаб шароитда арзон гўшт ва сут етказиб бериб, қанчадан-қанча кишилар мушкулини осон қилаяпти. Бундай ишбилармонларни эъзозлаш, хайрли ҳаракатларини қўллаб-қувватлаш ҳам қарз, ҳам фарздир!

М. ҚАЮМОВ,
О. ҒОФУРОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбирлари.

СУРАТЛАРДА: 1. Бўрдоқига боқилаётган ғунажинларни парваришлашда Жаббор Алиевнинг тажрибаси қўл келяпти. Унинг саъй-ҳаракати туфайли ҳар бир мол кунига 800 граммгача семирмоқда. 2. Моҳир фермер Ширингул опа қизи Зулфия билан дам олиш пайтида. 3. Асроржон ҳам эл маъмурчилигига хизмат қилаётганидан хурсанд. 4. Биринчи туғилган бузоқ соҳа жонкуяри Мирзажон Баҳромов учун ҳам қувончли.

Н. АЛМУРОДОВ олган суратлар.

Ашхобод: ПРЕЗИДЕНТЛАР УЧРАШУВИ

ЎзТАГ мухбири Турсунбой Ботирбеков ва Туркманинформ мухбири Людмила Глазовская Туркманистон пойтахтидан хабар қиладилар:

Ўзбекистон Президенти И. А. Каримов мустақил Ўрта Осиё Республикалари ва Қозоғистон Президентларининг учрашувида қатнашиш учун 12 декабрь куни бу ерга келди. Маълумки, бу учрашув Туркманистон Президенти С. А. Ниёзов ташаббуси билан ўтмоқда. Учрашувдан мақсад Беларусь, Россия ва Украина раҳбарларининг мустақил давлатлар ҳамдўстлигини тузиш тўғрисидаги баёноти муносабати билан юз берган вазиятни равшанлаштириб олишдир.

Беш мустақил республиканинг давлат байроқлари билан безатилган Ашхобод аэропортида Президент И. А. Каримовни Туркманистон Президенти С. А. Ниёзов, Республика Олий Кенгашининг Раиси С. Н. Муродов, президентлик кенгашининг аъзолари, бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

Анъанага биноан миллий кийимдаги йигит ва қизлар И. А. Каримовга нон ва туз тутдилар, гулдасталар тақдим этдилар.

Аэродромнинг учиш майдонида меҳмон шарафига фахрий қоровул саф тортди. Фахрий қоровул бошлиғи И. А. Каримовга рапорт берди. Ҳарбий оркестр маршни ижро этди.

Ўзбекистон Президенти аэропортда журналистларнинг саволларига жавоб қайтарди.

— Мустақил Ўрта Осиё Республикалари ва Қозоғистон раҳбарлари билан учрашиб, мустақил давлатлар ҳамдўстлиги тўғрисида фикрлашиб олиш ниятида бу ерга келдим, — деди Ислом Каримов. — Бизнинг фикримиз ошкора бўлиши керак. Мен мустақил давлатлар ҳамдўстлиги тарафдориман, чунки у халқ манфаатларига, унинг орзу-умидларига мос келади.

Учрашувда қатнашиш учун Тожикистон Президенти Р. Н. Набиев, Қирғизистон Республикасининг Президенти А. А. Акаев, Қозоғистон Президенти Н. А. Назарбоев ҳам шу куни Ашхободга келдилар.

— Биз ҳаммамиз ҳамдўстлик тарафдоримиз, чунки халқларимизни муштарак анъаналар, урф-одатлар бир-бирига боғлаб турибди. Юз бераётган воқеаларга нисбатан умумий фикримизни ишлаб чиқишга умид қиламиз, — деди Тожикистон Президенти Раҳмон Набиев.

— Истиқлолли мустақил давлатлар ҳамдўстлиги Иттифоқни ташкил этишнинг энг демократик шакли, деб ҳисоблайман, — деди Қирғизистон Президенти А. А. Акаев Ашхобод аэропортида журналистларга. — Бу хусусда мен ўз нуқтаи назаримни олдин БМТ минбаридан айтган эдим. Ўз фикримни ўзгартирмайман. Ҳозир мустақил давлатларнинг ҳамдўстлиги биз учун ўзаро алоқалар ва ҳамкорликнинг энг мақбул шакли эканлигига ишончим ҳар қачонгидан ҳам мустаҳкам.

Қозоғистон Президенти Н. А. Назарбоев бу ерга сўнгги самолётда етиб келди, у Туркман диёридаги учрашувдан хурсанд эканлигини айтди. Журналистларга ўз фикрини улар билан ўтказиладиган учрашувда батафсил сўзлаб беришини маълум қилди.

Шу куни Туркманистон Президенти даргоҳида Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Туркманистон ва Ўзбекистон олий раҳбарларининг музокаралари бошланди. Беларусь, Россия ва Украина имзолаган мустақил давлатлар ҳамдўстлиги тўғрисидаги битимга муносабат баҳсларнинг бош мавзусидир.

Учрашувни С. А. Ниёзов кириш сўзи билан очди. У мустақил республикалар бошлиқларини Туркманистон пойтахтида қизғин ва самимий табриклади ҳамда учрашув самарали ва амалий бўлади, деб умид билдирди.

— Биз мустақил давлатлар битимини ҳар томонлама чуқур муҳокама қилишимиз лозим, — деди Туркманистон Президенти, — шундан кейин ҳозирги пайтга баҳо беришимиз лозим. Бизнинг мақсадимиз — иқтисодий алоқаларимизни сақлаб қолишдир.

Музокара эшиклари журналистлар учун беркитиб қўйилган. Музокаралар шу муҳим учрашув якунларига доир ҳужжатни имзолаш билан тугаши кутилмоқда.

Мустақил Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон раҳбарлари 13 декабрь куни эрталаб баёнотни имзоладилар. Бу ҳужжат мустақил республикалар Президентларининг учрашуви ва Беларусь, Россия ва Украина имзолаган мустақил давлатлар ҳамдўстлиги тўғрисидаги битимга муносабатга доир музокаралар чоғида ишлаб чиқилган.

Баёнотда, жумладан, «Беларусь, РСФСР, Украина раҳбарларининг олдинги ҳуқуқсиз республикалар ўрнида ҳамдўстликка бирлашган мустақил ҳуқуқий давлатларни барпо этиш муддаоларини биз тушуниб кутиб олдик», дейилади. «Бироқ бу ҳақдаги битим биз учун кутилмаган воқеа бўлди, — деб таъкидланади ҳужжатда. — Аввалги СССР субъектларининг СССР халқ депутатлари V съезди қарорлари асосида янгитдан бирлашиш жараёни боши берк кўчага кириб қолди. Минск ташаббуси ижобий тусга эгадир».

Учрашув қатнашчилари, мустақил давлатлар ҳамдўстлигини барпо этишга доир куч-ғайратларни мувофиқлаштириш зарур; бундай ҳамдўстлик ҳуқуқий асосда қурилиши керак; мустақил давлатлар ҳамдўстлиги тўғрисидаги қарорлар ва ҳужжатларни ишлаб чиқиш жараёнида собиқ иттифоқ субъектларининг тенг ҳуқуқли иштироки таъминланиши даркор, деб ҳисоблайдилар. Бунда ҳамдўстликни ташкил этувчи барча давлатлар, деб таъкидланади баёнотда, унинг муассислари деб эътироф этилиши ва битим матнида аҳдлашувчи юксак томонлар деб кўрсатилиши лозим.

Ҳужжатда жаҳондаги стратегик барқарорликни сақлаб қолиш манфаатларини кўзлаб ядро қуроллари устидан ягона назоратни ҳамда ядровий тийиб туриш қўшинлари ва ҳарбий-денгиз кучлари бирлашган қўмондонлигини таъминлаш мақсадга мувофиқ эканлиги таъкидланади.

Учрашув қатнашчилари барча субъектларининг манфаатларини ҳисобга оладиган мустақил давлатлар ҳамдўстлигининг тенг ҳуқуқли ҳаммуассислари бўлишга тайёр эканликларини айтдилар.

Учрашув қатнашчиларининг журналистлар билан суҳбати бошланди.

ҚОЗОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ, ҚИРҒИЗИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ, ТОЖИКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ, ТУРКМАНИСТОН, ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ БОШЛИҚЛАРИНИНГ

БАЁНОТИ

Давлат бошлиқлари Н. А. Назарбоев, А. А. Акаев, Р. Н. Набиев, С. А. Ниёзов, И. А. Каримов 1990 йилги Олмаота учрашувида ва 1991 йилги Тошкент учрашувида эришилган аҳдномаларга мувофиқ Ашхободда навбатдаги маслаҳат учрашувига тўпландилар, бу ерда мустақил давлатлар ҳамдўстлигини тузиш тўғрисида Минскда битим имзолангандан кейин юз берган вазиятни муҳокама қилдилар. Ҳар томонлама фикрлашиб олиш ва сиёсий вазиятни таҳлил этиш натижасида учрашув қатнашчилари қуйидаги фикрга келдилар:

— Беларусь Республикаси, РСФСР ва Украина раҳбарларининг олдинги ҳуқуқсиз республикалар ўрнида ҳамдўстликка бирлашган мустақил ҳуқуқий давлатларни барпо этишга интилишларини биз тушуниб кутиб олмоқдамиз. Украина иштирокида мустақил давлатлар ҳамдўстлигини тузишга доир Минск ташаббуси ижобий тусдадир. Лекин бу ҳақдаги битим биз учун кутилмаган воқеа бўлди.

Кенгаш қатнашчилари аввалги СССР субъектларининг СССР халқ депутатлари V съезди қарорлари асосида янгитдан бирлашиш жараёни боши берк кўчага кириб қолди деган фикрга қўшиладилар. Марказниг узоқни кўра олмайдиган сиёсати чуқур иқтисодий ва сиёсий тангликка, ишлаб чиқаришнинг барбод бўлишига, жамият барча табақалари турмуш даражасининг фалокатли пасайиб кетишига олиб келди.

Учрашув қатнашчилари:

— мустақил давлатлар ҳамдўстлигини тузишга доир саъй-ҳаракатларни мувофиқлаштириш зарур;

— мустақил давлатлар ҳамдўстлиги ҳуқуқий негизда тузилиши керак;

— мустақил давлатлар ҳамдўстлиги тўғрисидаги қарорлар ва ҳужжатларни ишлаб чиқиш жараёнида собиқ Иттифоқ субъектларининг тенг ҳуқуқли иштироки таъминланиши лозим, бунда ҳамдўстликни ташкил этувчи барча давлатлар муассис сифатида тан олиниши ва битим матнида аҳдлашувчи олий томонлар деб кўрсатилиши керак;

— Ана шу ҳужжатларда, қарорларда ва битимларда Ўрта Осиё Республикалари ва Қозоғистоннинг тарихий ва ижтимоий-иқтисодий воқеликларини ҳисобга олиш керак, афсуски, ҳамдўстлик тўғрисидаги битимни тайёрлаш чоғида улар эътиборга олинмаган;

— мустақил давлатлар ҳамдўстлиги барча миллатлар ва элатлар тенг ҳуқуқлигига, уларнинг ҳуқуқлари ва манфаатлари ҳимоя қилинишига кафолат бериши лозим;

— мустақил давлатлар ҳамдўстлиги инсон ҳуқуқларини ва халқларнинг ҳуқуқларини бузадиган этник, диний ёки ҳар қандай бошқа белгига қараб тузилиши мумкин эмас;

— мустақил давлатлар ҳамдўстлиги ҳудудий яхлитликни ва ҳозирги мавжуд чегаралар даҳлсизлигини тан олади ва ҳурмат қилади;

— жаҳонда стратегик барқарорликни сақлаб қолиш манфаатлари йўлида ядро қуроллари устидан ягона назоратни ҳамда стратегик тийиб туриш қўшинлари ва Ҳарбий-денгиз кучлари бирлашган қўмондонлигини таъминлаш мақсадга мувофиқ;

— иқтисодий ҳамжамият тўғрисида олдин тузилган шартномани тасдиқлаш ва шу шартномага доир ишларни тўла-тўкис ниҳоясига етказиш зарур, деб ҳисоблайдилар.

Юқорида баён этилган фикрларга асосланиб, биз барча субъектлар манфаатларини ҳисобга оладиган мустақил давлатлар ҳамдўстлигининг тенг ҳуқуқли ҳаммуассислари бўлишга тайёр эканлигимизни билдирамиз. Мустақил давлатлар ҳамдўстлигини тузиш масалалари мустақил давлатлар бошлиқларининг кенгашида кўриб чиқилиши лозим.

Маслаҳат учрашуви қатнашчилари Ўзбекистон Республикаси мустақил давлатлар ҳамдўстлиги тўғрисидаги битимда иштирок этиш хусусидаги ўз позициясини шу йил 29 декабрда умумхалқ Президент сайлови ўтгандан сўнг узил-кесил аниқлашига тушуниш билан қарайдилар.

Ушбу баёнотда Минскда имзоланган мустақил давлатлар ҳамдўстлиги тўғрисидаги битимга учрашувда ўзаро келишилган дастлабки тузатишлар ва таклифлар илова қилинади.

Қозоғистон Республикаси Президенти
Н. А. НАЗАРБОЕВ.

Қирғизистон Республикаси Президенти
А. А. АКАЕВ.

Тожикистон Республикаси Президенти
Р. Н. НАБИЕВ.

Туркманистон Президенти
С. А. НИЁЗОВ.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. А. КАРИМОВ.

ТЕЖЕН-СЕРАХС ТЕМИР ЙЎЛИНИ ҚУРИШДА ИҚТИСОДИЙ ҲАМКОРЛИК ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА ҚОЗОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ, ҚИРҒИЗИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ, ТУРКМАНИСТОН, ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ РАҲБАРЛАРИ ЎРТАСИДАГИ

БИТИМ

Қозоғистон, Қирғизистон, Ўзбекистон Республикалари ва Туркманистон иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий ҳамкорлик тўғрисидаги битимга мувофиқ, иқтисодий имкониятлардан фойдаланишга доир куч-ғайратларни бирлаштириш мақсадида, ягона Трансосиё темир йўлини вужудга келтиришдан ўзаро манфаатдорликка асосланиб ҳамда Тежен-Серахс темир йўлини қуришнинг ғоят муҳим аҳамиятини ҳисобга олиб:

Тежен-Серахс темир йўли қурилишида биргаликда иштирок этишга, ана шу мақсадга ҳар бир давлатдан баравар миқдорда сармоя ажратишга рози бўлдилар.

Ўзбекистон Республикаси Президенти **И. КАРИМОВ.**

Қозоғистон Республикаси Президенти **Н. НАЗАРБОЕВ**

Қирғизистон Республикаси Президенти **А. АКАЕВ.**

Туркманистон Президенти **С. НИЁЗОВ.**

Ашхобод шаҳри,
1991 йил 13 декабрь.

29 декабрь—Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови ва Ўзбекистон Республикаси референдумини ўтказиш куни

ЮРТ ОЛДИДАГИ МАСЪУЛИЯТ

Маълумки, қарийб икки йил муқаддам Ўзбекистон парламентида Президентликка сайлов бўлиб ўтди. Ислом Абдуғаниевич Каримов бир овоздан ана шу юксак лавозимга лойиқ деб топилди.

Ўзбекистоннинг биринчи Президенти халқ фаровонлиги йўлида астойдил меҳнат қилаётир. У жумҳуриятнинг иқтисодиётини ўнглаш, тараққий эттириш борасида қатор амалий ишларга қўл урди. Унинг ташаббуси билан тадбиркорлар, ишбилармонлар фаолиятига кенг йўл очилди. Ўзбек тилига давлат тили мақоми берилди. Тарихга, ўтмиш маданиятига бўлган муносабатга жиддий ўзгартишлар киритилди. Халқимизнинг асрий байрами — Наврўз расман нишонлана бошланди. Бир сўз билан айтганда, халқимиз маънавий юксалиш сари дадил ва қатъият билан одимламоқда. Президент иқтидорли иқтисодчи олим сифатида ҳам соҳага алоқадор бўлган муаммоларни ҳал этишда бошқаларга ўрнак бўлаётир.

Мустақиллик — давр талаби эканлигини И. Каримов бундан 20 йиллар муқаддам тушуниб етганига шахсан гувоҳ бўлганман. Буни бежиз айтаётганим йўқ. 60-йилларнинг охири эди. Ўшанда «Ёш ленинчи» рўзномасида мухбир лавозимида хизмат қилардим. Иш юзасидан республика давлат режа қўмитасига бориб у киши билан илмий кадрлар масаласида суҳбатлашиш шарафига муяссар бўлдим. Ўшанда Ислом Каримов йирик шаҳарларга, ривожланган мамлакатларга ўзбекистонлик ёшларни юбориш лозимлигини таъкидлаб, улар Ўзбекистоннинг келажаги, унинг мустақил бўлиб яшашида ҳал қилувчи асосий куч эканликларини бир неча бор тилга олганди. Мана, чорак асрдан кейингина ўша учрашувда тилга олинган истаклар рўёбга чиқаётир. Президент томонидан бундай хайрли ишлар узлуксиз давом эттирилмоқда.

Чиндан ҳам жумҳуриятда ёшлар сиёсатининг изчил олиб борилаётганлиги кишини қувонтиради. Бу эртанги кунимизнинг фаровонлашувидан далолатдир. Ўша йилларда кадрлар Иттифоқ миқёсида тайёрланган бўлса, энди мазкур масалада хорижий ўлкалар, жумладан, АҚШ, Араб мамлакатлари, Туркия ва тараққий этган Европа давлатлари бизга кўмак бераётирлар. Бу эса эртанги кунимиз эгалари кимлар бўлади, қабилидаги сўровларга қайтарилган жавобдир.

Биз келажак ҳақида ўй сурганимизда тарих саҳнасида йўл қўйилган хатолар хусусида ҳам бироз ўйлаб кўрсак, фойдадан холи бўлмайди. Ҳақиқатдан кўз юммаслик керак. Чиндан ҳам қайта қуриш сиёсати Иттифоқ халқлари қатори Ўзбекистон аҳолисига ҳам ошкораликни, маънавий эркинликни ҳадя этди. Аммо у халқ хўжалигини, иқтисодиётимизни қийин аҳволга солиб қўйганини ҳам унутмаслик керак. Шундан келиб чиққан ҳолда бўлажак — 29 декабрдаги сайловда иқтисодиётни тушунадиган, халқнинг эртасини фаровон этишга кўзи етадиган номзодгагина овоз бериш керак деб ўйлайман. Фикримча, бугунги Президентимиз ана шундай муносиб номзоддир.

Карим НОРМАТОВ,
тарих фанлари доктори, профессор.

АДОЛАТЛИ ТАНЛОВ

Мамлакат оғир иқтисодий аҳволни бошдан кечираётган айни паллада республикамизда ижтимоий-сиёсий аҳволни барқарорлаштириш, иқтисодиётни соғломлаштириш, фуқаролар турмуш тарзини яхшилаш борасида дадил қадамлар ташланаётир. Жумҳуриятнинг мустақиллик сари интилиши ҳаммамиз учун қувончли воқеа бўлди. Ҳозирги кунда ана шу мустақилликни мустаҳкамлаш йўлида астойдил ҳаракат қилинмоқда. Ўзбекистон халқининг яхши ҳаёт кечириши, ижтимоий жиҳатдан ҳимояланишига қаратилган бир қатор фармонлар қабул қилинди. Айниқса шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари иттифоқини ташкил этишга доир фармон соҳани ривожлантириш учун катта ижтимоий туртки бўлди ва бу йўлда кенг имконият яратди.

Ана шу фармон асосида областимизнинг 148 та қишлоқ ва посёлка Кенгашларида шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари иттифоқи тузилди. Ҳозирда юз минг хўжалик ёки олти юз минг киши иттифоққа аъзо бўлган. Ўтган қисқа вақт ичида 80 дан зиёд кичик корхоналар бунёд этилди. Натижада 1.600 нафар киши иш билан таъминланди. Чорва, озиқ-овқат маҳсулотлари ва халқ истеъмоли буюмлари ишлаб чиқариш бўйича қишлоқларда деҳқонларга кенг имконият яратиш ишлари тезкорлик билан олиб борилмоқда.

Вилоят шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари иттифоқида 300 кишилик йиғилиш бўлиб ўтди. Унда ходимларимиз 29 декабрдаги республика Президентлигига сайловлар арафасида И. А. Каримов номзодини қўллаб овоз беражакларини баён қилдилар ва бошқаларни ҳам ана шунга чақирдилар.

С. МАДҒОЗИЕВ,
Фарғона вилоят шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари ассосиацияси раёсати раиси.

АҲДИМИЗ ҚАТЪИЙ

Қўқон шаҳар ички ишлар бўлими ходимлари ўн иккинчи чақириқ республика Олий Кенгашининг саккизинчи сессияси ишини ва унда муҳокама этилган масалаларни қизиқиш билан кузатдилар. Парламент аъзолари эътиборига ҳавола этилган долзарб масалалардан бири Ўзбекистон Республикаси Президентининг умумхалқ сайловига қўйилиши бўлди. Бу шубҳасиз, мустақил жумҳурият ҳаётидаги тарихий воқеа бўлиб қолажак. Шу муносабат билан жорий йилнинг 29 ноябрида Қўқон шаҳар ички ишлар бўлимининг шахсий таркиби ўзининг умумий очиқ йиғилишида айни шу масалани кўриб чиқди. И. Каримовнинг республика халқи учун ўта мураккаб шароитда раҳбарликни қўлга олганлиги, ўтган қисқа давр мобайнида республика ҳудудидаги ижтимоий-сиёсий аҳволнинг барқарорлаштирилиши, илм-фанни ривожлантириш, меҳнаткаш халқни уй-жой, табиий газ билан таъминлаш, миллий қадриятларимизни тиклаш, тилимизга давлат тили мақоми берилиши ва ниҳоят республиканинг мустақилликка юз тутгани хусусида олиб борган ишларини инобатга олиб 29 декабрдаги республика Президентлигига сайловларда унинг номзодини қўллаб-қувватлашга аҳд қилдик.

Беш юз кишидан зиёд жамоамиз жойларда муносиб номзодни қўллаб-қувватлаш учун тарғибот-ташвиқот ишларини олиб боришга киришди. Шу йўлда фуқаролар тинчлигини таъминлаш, жиноятчиликка қарши кураш ишларини янада кучайтириш, меҳнат ва давлат интизомини мустаҳкамлаш йўлидаги ишларга барча билим ва куч-қувватимизни сарфлаймиз.

Ш. РЎЗМАТОВ,
милиция майори.

Иштихон районидаги «Уч қаҳрамон» жамоа хўжалиги заршунослари қишлоқ хўжалигининг барча тармоқларидан мўл ҳосил етиштириб келишди. Бунга иш юритишнинг янги — ижара, оила пудратига ўтилгани сабабли эришилаётир. Айни пайтда хўжаликда далага маҳаллий ўғит чиқариш қизғин. Бу ишда тракторчилар жонбозлик қилишмоқда.

СУРАТЛАРДА: 1. Дала ишларида пешқадамлик қилаётган тракторчи Рашид Каримов. 2. Механизм ёрдамида маҳаллий ўғит ортиш.

Ш. СУЛТОНОВ
олган суратлар.

ХЎЖАСИЗЛИК

Сирдарё вилоят матлубот жамиятида хизмат қилаётган тайёрловчилар қишга дуруст ҳозирлик кўрдилар — 6300 тонна сиғимга эга бўлган омбор маҳсулотлар билан лиқ тўла. Турли хилдаги сабзавотлар ва пиёз ғамлаш режаси анча ошириб бажарилди. Тўғри, ҳозирча картошка топшириқдагига нисбатан кам ғамланди, лекин бу ерда ана шу камчиликни ҳали тугатиш мумкин, деб ҳисоблашмоқда. Шундай қилиб, бугунги кунда бутун маҳсулотни сақлаш ва уни истеъмолчилар дастурхонига етказиб бериш вазифаси турибди.

Бунда Сайхунобод район тайёрлов-кооператив савдоси ходимлари ўрнак бўлишмоқда. Улар барча кўрсаткичлар бўйича режаларни ошириб бажардилар, омборларда намунали тартиб ўрнатилди, мева ва сабзавот маҳсулотларининг ҳаммаси навларга ажратилган. Вилоят халқ назорат комитетининг текшириш бригадаси аъзолари бу ерни кўздан кечиришди, сабзавот ва меванинг бирортаси ҳам айнимаган эди.

Ильич районида худди шу нарсани исботлашмоқчи шекилли. Назоратчилар бу ерда, масалан, очиқ ерда ётган қовунларни ўз кўзлари билан кўришди. Айни вақтда полиз маҳсулотлари сақланадиган омборларда уларни ғамлаш учун тайёргарлик ишлари эндигина бошланган эди. Олмалар гарчи ёрдамчи биноларда жойлашган ва уларнинг ярмиси бузилиб қолган бўлсада, 300 тонна маҳсулот кетадиган музлатгич қурилма камера ҳам бўш ётибди. Тим остида сочилиб ётган пиёзлар ҳам яроқсиз ҳолга келмоқда. Шундай қилиб, бу ерда чиқиндилар керагидан ортиқ даражада бор — унинг бутун ҳудудида чириган полиз маҳсулотлари ва картошка сочилиб ётибди.

Ховос район тайёрлов-кооператив савдо идорасида ҳам ишлар бундан яхши эмас. У ерда тайёрланган беҳининг тўртдан бир қисми, полиз маҳсулотларининг камида 15 фоизи яроқсиз ҳолга келган, сабзавот маҳсулотлари ҳам бузилмоқда.

Эшик қоқиб кириб келган қиш фаслида ҳамма нарса мўл-кўл бўлмаслиги барчага маълум. Шу сабабдан омборларда бор нарсани авайлаб сақлаш лозим. Наҳотки, буни кимларгадир тушунтириш зарур бўлса?

Г. ОГОРОДОВ,
ЎзТАГ мухбири.

ВАЗИЯТ ИЗГА ТУШМОҚДА

8 декабрдан 9 декабрга ўтар кечаси Наманганда бир гуруҳ одамлар собиқ Ўзбекистон Компартияси вилоят комитетининг ҳозир Ўзбекистон Халқ демократик партияси вилоят кенгаши жойлашган биносини эгаллаб олдилар. Уларнинг айтишларича, бинони эгаллашдан мақсад бу ерда Ислом марказини ташкил этишдир.

Вилоят кенгашининг раиси Б. Ж. Хакимов 11 декабрь куни вилоят аҳлига баёнот билан мурожаат қилди. Унда масалани вилоят кенгаши сессиясида муҳокама қилиб, қонуний йўл билан ҳал этиш керак, дейилади. Ҳеч қандай ҳуқуқий меъёрлар ва инсон турмушининг энг оддий қоидалари ҳам бинони ўзбошимчалик билан эгаллаб олишга йўл қўймайди.

ЎзТАГ мухбири Наманганга келган Вазирлар Маҳкамаси Раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабековдан Намангандаги воқеаларга ўз муносабатини айтишни илтимос қилди.

— Собиқ вилоят партия комитетининг биносини ўзбошимчалик билан эгаллаб олган одамларни ҳаракатларини мен маъқуллай олмайман. Айтмоқчи, Наманган мачитларининг имомлари ҳам бу тадбирни қоралаб, унинг қонуний эмаслигини ва ноҳақлигини таъкидлашмоқда. Фахрийлар, зиёлилар, вилоят жамоатчилиги ҳам бинони эгаллаб олган кишиларнинг хатти-ҳаракатларини қораламоқдалар. Меҳнаткашлардан жуда кўп хатлар келмоқда, уларда собиқ вилоят партия комитети биносида жамоат маркази — маърифат уйи ташкил этишни таклиф қилмоқдалар. Ана шу марказ ҳал қилиши мумкин бўлган масалалар қаторига Ислом тарихини, Қуръонни, халқ ва республика тарихини ўрганишни киритиш мумкин. Марказ кейинчалик чет элда таълим олиш учун мутахассисларни тайёрлаш билан ҳам шуғулланиши мумкин.

Ҳозир бино тақдирини яқин вақт ичида ҳал этишга уринилмоқда. Мусулмонлар вакиллари мулоқотга бажонидил тайёрдирлар, улар кўпгина оқилона ва тўғри таклифларни билдиришмоқда. Вилоят кенгашининг сессияси эса депутатлар талабига биноан кечиктирилди. Сессия вазият тўла барқарорлашгандан сўнг бўлади.

Можаро тез орада тугайди, деб ўйлаймиз. Бу можаро чиқишига олиб келган сабаблар батафсил ўрганилади. Вилоят раҳбарлари мусулмон дини арбоблари билан мулоқотдан ўзларини четга олганликлари можарога сабаб бўлганлиги мен учун равшан. Шундай пайтлар бўладики, одамларнинг у ёки бу гуруҳлари билан муфассал гаплашиб олиш керак. Одамларни ўз нуқтаи назари ҳақлигига ишонтира билиш, уларнинг маслаҳатларига, фикрларига қулоқ сола билиш керак. Вилоят раҳбарлари эса ҳеч ким билан маслаҳатлашмай яширинча қарорлар қабул қилишни афзал кўрганлар, бу эса мусулмон арбобларининг бир қисмида норозиликни келтириб чиқарган.

Умуман вилоятдаги вазият изга тушмоқда ва тўла назорат қилиб турилибди, деди пировардида И. Ҳ. Жўрабеков.

ТАШМАЧИЛАРГА ҒОВ

Сирдарё вилоятининг милиция ходимлари аҳолига сотиш учун савдо тармоқларига икки тонна гуруч, 60 қоп ун ва юз шиша ароқни қайтардилар. Бу Мирзачўлда тузилган товар-моддий бойликларни олиб чиқиб кетишни назорат қилиш инспекциясининг дастлабки иш натижаларидир. Қайтарилган бу молларни айрим шахслар қўшни республикаларга олиб чиқиб кетишга уринган эдилар.

Республика Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг қарорига мувофиқ ҳозир вилоятда уч жойда — Ширин шаҳрида, Ховос посёлкасида ва Оқолтин районида катта йўл бўйида ана шу инспекциянинг постлари ишлаб турибди. Ўзбекистоннинг бошқа минтақаларидаги каби Мирзачўлда ҳам деярли ҳамма турдаги моллар тақчил бўлиб қолди. Баъзи бировлар эса бу молларни яна Республикадан ташқарига олиб чиқиб кетишга уринишмоқда. Шу сабабли инспекция ходимлари йўлларда навбатчилик қилибгина қолмай моллар улгуржи сотиб олинаётган жойларни ҳам аниқлашмоқда. Айбдорлар билан эса тегишли идоралар шуғулланади.

ОЛАМДА НИМА ГАП

ОЛИЙ ДАРАЖАДАГИ УЧРАШУВ ТУГАДИ

ДАКАР. (ТАСС мухбири Владимир Емельянов). Ислом анжумани ташкилотига аъзо бўлган мамлакатлар давлат ва ҳукуматлари бошлиқларининг VI анжумани чоршанба куни кечқурун Сенегал пойтахтида якунловчи Дакар декларациясини қабул қилиш билан ниҳоясига етди. Ҳужжатда Ислом анжумани ташкилотининг тинчлик ва тараққиётга асосланган янги халқаро тартиботни ўрнатишга фаол кўмаклашиши таъкидланади, инсоният олдида турган улкан муаммоларни ҳал этиш йўлларини мулоқотлари ҳамда барча халқлар ўртасидаги ҳамкорлик орқали излаш муҳимлиги қайд этилади.

Анжуман барча халқлар тенглиги ва уларнинг халқаро ҳуқуқлари тенглиги ғоясига тарафдор эканини тасдиқлади, сионизмни ирқчиликнинг шакли сифатида қоралади. Фаластин муаммосини ҳал этиш Ислом анжумани ташкилотининг энг муҳим вазифаси бўлиб қолмоқда, дейилади ҳужжатди. Унда фаластинликларнинг ажралмас ҳуқуқларини, шу жумладан ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳамда пойтахти Қуддусда бўлган ўз давлатини тузиш ҳуқуқини таъминлаш зарурлиги ҳам айтилади. Фаластин озодлик ташкилоти Фаластин халқининг ягона қонуний вакилидир, деб уқтирилади ҳужжатда.

Делегатлар Яқин Шарқ муаммосини бартараф этиш ҳамда Араб-Исроил можаросини тугатишнинг дастлабки босқичи сифатида Мадрид сулҳ конференцияси чақирилганини маъқулладилар. Олий даражадаги учрашув «ер эвазига тинчлик» ғоясини ва Исроилнинг ўзи босиб олган барча ерлардан Яқин Шарқда адолатли ва мустаҳкам тинчлик ўрнатишнинг шарти сифатида чиқиб кетиши тўғрисидаги талабини қўллаб-қувватлади. Ислом анжумани ташкилоти совет яҳудийларининг оммавий равишда Исроилга кўчиши давом этаётганлиги муносабати билан ташвиш билдириб, барча давлатларга «босиб олинган ерларга одамлар кўчиб келишини енгиллаштирадиган ҳар қандай тадбирдан тийилиб туришни» таклиф қилди.

Ислом анжумани ташкилоти учрашувининг қатнашчилари Ироқдан Қувайтга ва бошқа мамлакатларга етказилган зарарнинг ўрнини қоплашни, шунингдек Бағдод БМТ хавфсизлик кенгашининг барча резолюцияларини бажаришини талаб қилдилар. Ислом анжумани ташкилоти Афғонистондаги муаммоларни кенг қўламда сиёсий бартараф этиш зарурлиги хусусида фикр билдирди, айни вақтда Афғонистон халқининг озодлик учун олиб бораётган қаҳрамонона курашини олқишлади. У мустақил, қўшилмаган ва Ислом Афғонистонини тиклаш юзасидан мужоҳидлар сарфлаётган куч-ғайратларни қўллаб-қувватлади. Анжуман Ливия терроририликни қоралагани муносабати билан қониқиш билдирди ва АҚШ ҳамда Буюк Британия томонидан хавф-хатар туғилаётган бир вақтда Триполи тутаётган йўлни маъқуллади.

Ислом анжумани ташкилоти одамларнинг ўлишига, қийноқ азобларга ва моддий вайронгарчиликларга сабаб бўлган Югославиядаги воқеалардан ташвиш билдирди. Учрашув қатнашчилари Европа ҳамжамияти билан БМТ можарони адолатли ҳал қилиш йўлларини излашда сарфлаётган куч-ғайратларини қўллаб-қувватладилар ва «куч ишлатиш йўли билан қабул қилинадиган ҳар қандай қарорларни рад этдилар».

Олий даражадаги учрашувда 45 давлатдан делегация қатнашди. Фақат Ироқ Бағдоднинг Қувайтга қарши босқинчилиги қораланган резолюцияга норозилик билдириб, уни бойкут қилди. Озарбайжон Ислом анжумани ташкилотининг 46-аъзоси бўлди. Шунингдек анжуманда Қозоғистон вакили биринчи марта қатнашди. Республикага у хоҳлаган тақдирда Ислом анжумани ташкилотига аъзо бўлиши мумкинлиги тўғрисидаги таклифнома топширилди. Сенегал Президенти Абду Диуф уч йиллик муддатга Ислом анжумани ташкилотининг раиси этиб сайланди.

ҲИМОЯ УСУЛИ

БРЕЗЗЕВИЛЬ. (ТАСС). Телефон бир марта жирингласа етарли — орадан бир неча дақиқа ўтгач, уйингизни хавфсизлик хизматининг қуролланган ходимлари ўраб олишади. Заирда қароқчилар, газандалар ва бошқа таклиф этилмаган меҳмонлардан ҳимояланишнинг шундай усули ишлаб чиқилди. Марказий Африкадаги бу мамлакат мудофаа вазири Нгбанда Нзамбоко Атумбанинг сешанба куни радио орқали хабар қилишича, бундай телефонлардан Заирда яшаётган хорижлик кишиларгина фойдалана оладилар.

Киншасада сентябрь ойида десантчилар исёни рўй берганидан ҳамда шундан кейин мамлакатда оммавий тартибсизликлар бошланганидан сўнг жиноятчилик билан боғлиқ вазият жуда мушкуллашиб кетди. Минглаб хорижликлар, асосан бельгияликлар ва французлар зўравонликдан сақланиб, ватанларига қочиб кетишди. Маъмурлар европалик мутахассислар хавфсизлигини таъминлаш, Заирдан кетиб қолганларни қайтариш учун шарт-шароит яратишга ҳаракат қилишмоқда.

ИСРОИЛ УЧУН ТИНЧЛИКДАН БОШҚА ЙЎЛ ЙЎҚ

ТЕЛЬ-АВИВ. (ТАСС мухбири Александр Жудро). Исроил тинчлик жараёнидан манфаатдор ва ана шу жараённи қадам-бақадам ривожлантириш учун ҳаракат қилаверади. Чунки, унинг учун тинчликдан бошқа яхшироқ йўл йўқ. Исроил бош вазири Ицхак Шамир ГФР федерал президенти Рихард Фон Вайцзеккер билан бу ерда чоршанба куни бўлган учрашув чоғида шундай деди. Шамир фаластинликлар ва иорданияликлар билан кун тартиби борасидаги масалаларга доир келишмовчиликлар бартараф этилишига умид билдирди. Бундай қийинчиликлар биз учун кутилмаган воқеа эмас. Лекин, шунга қарамай ишларимизда силжиш бўлаётганини ҳис қилиб турибмиз, деди бош вазир. Ливан делегацияси билан мулоқотга келганда, унда масаланинг моҳияти юзасидан суҳбат бўлмоқда. Исроил 1983 йилдаги бекор қилинган Ливан-Исроил битими асосида мунозаралар олиб боришни таклиф қилди.

СЎНГГИ СОАТДА

● ПАРИЖ. РСФСР давлат котиби, Россия Федерацияси ҳукумати раисининг биринчи ўринбосари Геннадий Бурбулиснинг Францияга қилган қисқа муддатли ташрифи жуда тиғиз ва сермазмун бўлди. Эрта тонгдан бошлаб у ТФ-1 телекомпаниясининг журналистлари билан учрашди, Франция ҳазинасининг директори Жан-Клод Трише билан, миллат мажлисининг раиси Лоран Фабиус билан, Европа ишлари бўйича вакил-вазир Элизабет Гигу билан, конституциявий кенгаш раиси Робер Бадентер билан ва собиқ президент, оппозициядаги Француз демократияси учун иттифоқ раиси Валери Жискар д'Эстен билан суҳбатлар ўтказди. Кечқурун Франция Республикасининг Президенти Франсуа Миттеран билан бўлган учрашув ташрифнинг юксак нуқтаси бўлди.

Ташрифдан кузатилган асосий вазифа бажарилди, деди Геннадий Бурбулис Париждаги Орли аэропортида ТАСС мухбирлари билан суҳбатда ўз сафарини якунлаб, Франция раҳбарияти Россия Федерациясида ва мустақил давлатларнинг янги ҳамдўстлигида рўй берган сўнгги воқеалар хусусидаги зарур далил-исботларни олди, мен бўлсам ўзаро алоқамизнинг истиқболлари хусусида Франция раҳбариятини қизиқтираётган масалалар ҳақида тўла тасаввурга эга бўлдим. Учрашув ва суҳбатлардан мамнунман ҳамда Франция сафари ўзини оқлади деб ўйлайман, деб таъкидлади Геннадий Бурбулис.

● БМТ. Беларусь Республикасининг доимий вакили Геннадий Буравкин пайшанба куни БМТ Бош котибига мустақил давлатлар ҳамдўстлигини тузиш ҳақидаги битим матнини ҳамда Беларусь, Украина ва Россия раҳбарлари имзолаган баёнотни юборди. Уч республика раҳбариятининг топшириғига биноан Г. Н. Буравкин БМТ котибиятига мурожаат этиб, мазкур матнларни БМТ Бош Ассамблеяси 46-сессиясининг расмий ҳужжатлари тариқасида тарқатишни илтимос қилди.

● САНТЬЯГО. Чили ҳукумати ГДРнинг собиқ раҳбари Эрих Хонеккерга сиёсий бошпана бериш имкониятини ўрганмоқда, деди пайшанба куни Чили ички ишлар вазири Белисарио Веласко.

Чоршанба кунидан буён Хонеккер ва унинг хотини Маргот Чилининг Москвадаги элчихонаси биносида «меҳмон бўлиб» туришибди, деб таъкидлади у. Маҳаллий оммавий ахборот воситаларининг хабар қилишича, СССРдаги Чили элчисининг хотини Ирма Касерс уларнинг бу ерда яшириниб олишларига ёрдамлашди. Элчининг ўзи Клодомиро Альмейда ҳозирги вақтда Сантьягода турибди. «Сегунда» рўзномасининг таъкидлашича, у Чилида Хонеккерга бошпана бериш имконияти ҳақида ҳукумат вакиллари билан жадал маслаҳатлар ўтказмоқда.

● ГАВАНА. Афғон урушида қатнашган совет фуқароларининг бир гуруҳи Гавана касалхоналаридан бирида шифоланиш имконияти берилгани учун Куба халқига миннатдорчилик изҳор этди. «Гранма» рўзномасининг таҳририятига тушган мактубнинг тўла матни пайшанба куни рўзномада эълон қилинди. Афғон уруши фахрийлари Олмаота ташкилотининг раиси Олег Дмитриенко мактубни ўз ўртоқлари номидан имзолаган.

Афғон урушида қатнашган фуқароларнинг дастлабки гуруҳи даволаниш учун Кубага ўтган йилнинг март ойида келган эди. Ўша пайтдан бери ўтган вақт ичида фахрийлардан қарийб 300 киши пойтахт касалхоналарида шифо топиб, соғайди. Уларнинг кўплари мураккаб операция қилинди ва ясама протезлар олди.

● ЛОНДОН. Буюк Британиядаги ҳукмрон консерваторлар партиясининг раиси Кристофер Пэттен Европа кенгашининг Маастрихтда давлат ва ҳукумат бошлиқлари иштирокида муваффақиятли тугалланган сессияси муносабати билан яқин вақт ичида навбатдаги парламент сайлови эълон қилиниши эҳтимолини рад этди. Бу сессияда бош вазир Жон Мейжор ажойиб натижаларга эришишга муваффақ бўлди. Вазирлар маҳкамасининг мажлиси тугаганидан кейин Пэттен бош вазирнинг Даунинг-Стритдаги боргоҳи ёнида журналистлар ҳузурида гапириб, ҳазил аралаш «Биз рождество байрами арафасида сайловни ёритиш ҳақидаги хабарлар билан телекўрсатув ва радиоэшиттиришни банд қилмоқчи эмасмиз», деди.

Кўпчиликнинг фикрига қараганда, навбатдаги сайлов келгуси йилнинг баҳорида ўтказилиши эҳтимол.

(ТАСС).

БИЗ БИЛГАН ВА БИЛМАГАН ТУРКИЯ

Ушбу сатрлар Туркиянинг кечаги ва бугунги куни билан муҳтарам муштарийни озгина бўлса-да таништириш мақсадида ёзиляпти. Ҳозирча ўзбек қаламкашининг қадами бу юртга онда-сонда етмоқда. Шу боисдан ҳам мазкур туркум адабиётларни ўрганиш асосида ёзилди. Шоядки, ҳар соҳадаги алоқаларимиз равнақ топиб, журналистларнинг ҳам борди-келдиси авж олиб кетса. Умидвормизки, шундай кунлар келади. Хайрли ишни кечга қўйиш жоиз эмас, деган ўй билан ушбу мақолаларни ёзишга жазм этдик.

МЎЪЖИЗАЛАР МАМЛАКАТИ

Таассуфки, биз Туркияда кейинги даврда содир бўлган иқтисодий ўсиш ҳақида кўп нарсаларни билмаймиз. Бу юксалиш яқин ўн йил ичида юзага келди. Турк биродарларимизнинг ана шу қутлуғ қадамлари Ўзбекистон учун, халқимиз учун ҳар жиҳатдан ибратлидир. Лекин ана шу тажриба манбаини тушуниб олиш учун Туркиянинг кечаги кунига, бугунги мардона қадамларига синчковлик билан разм солиш лозим. Биз буни мамлакат ҳақидаги умумий маълумотлардан бошлашни ўринли деб билдик.

Туркия Республикаси Европа ва Осиё қитъалари нинг жанубий туташувида жойлашган бўлиб, майдони қарийб 780 минг квадрат километрга тенг. Мамлакат ҳудудининг қарийб 97 фоизини ташкил этган Осиёдаги қисми Анатолий деб аталади, Европадаги қисми эса Фракия дейилади.

Туркия Шимоли-шарқда СССР билан чегарадошдир, қуруқликдаги чегараларимиз 610 километрга чўзилган. Туркия Шарқда Эрон, Жануби-Шарқда Ироқ ва Сурия, Шимоли-ғарбда Болгария ва Греция билан қўшнидир.

Туркия ғоят гўзал мамлакат. Унинг наботат ва ҳайвонот олами хилма-хил. Бу ерда олти ярим мингдан кўпроқ ўсимлик тури бор. Мамлакатни куррайи заминнинг ботаника боғи деб аташлари бежиз эмас. Туркия тупроғида йилига икки-уч марта ҳосил ундириш мумкин.

Мамлакат ер ости конларига бой, хром ва марганец, мис ва қўрғошин, рух ва темир маъданлари кўп ва беҳисобдир. Маъдан ва минералларнинг анчагина қисми ташқи бозорда сотилмоқда. Кўнғир кўмир салкам 6 миллиард тоннага етади. Тошкўмир запаслари эса 1,5 миллиард тонна. Аммо нефть камроқ. Шу боисдан ҳам бу хом ашё мамлакатга ташиб келтирилмоқда. Хуллас, гапни мухтасар қиладиган бўлсак, куррамиздаги жами ер ости бойликларининг 2 фоизи Туркияда мужассамдир. Ҳолбуки, унда ер юзи аҳолисининг 1 фоизи яшайди, холос.

Ҳамонки, бу ҳақда сўз очган эканмиз, Туркияда 53 миллион аҳоли яшаётганини айтиб ўтиш жоиздир. Унинг 80 фоизга яқин қисмини турклар ташкил этади. Бундан ташқари бу ерда курдлар, араблар, черкеслар, арманлар, греклар, грузинлар ва бошқа элатларнинг вакиллари ҳам истиқомат қиладилар. Турк тили — мамлакатнинг расмий тилидир. Диндорлар исломнинг суннний мазҳабидадир.

Мамлакатнинг маъмурий тузилиши хусусида сўз юритадиган бўлсак, у 67 илей (вилоят) ва 580 элче (уезд)дан ташкил топган.

Мамлакат пойтахти Анқара шаҳридир, бу шаҳри азимда 3,5 миллион аҳоли бор. Истамбулда — 5,5 миллион, Измирда эса 1,5 миллионга яқин аҳоли яшайди. Туркияда жами 35 шаҳар бор. Уларнинг ҳар бирида 100 мингдан кўпроқ аҳоли истиқомат қилади.

Энди давлат ҳокимияти ҳақида икки оғиз сўз: Президент давлат бошлиғидир, ҳозир ҳам амал қилаётган 1982 йилдаги конституцияга биноан Президентни парламент етти йил муддатга сайлайди. 1989 йилнинг октябрь ойида бўлиб ўтган сайловга кўра Турғут Озал мамлакатнинг янги Президенти бўлди, шу вақтгача у бош министр бўлган эди. Конституцияга мувофиқ Президентга катта ваколатлар берилган: у мамлакат бош министрини ва Вазирлар Маҳкамаси таркибини тасдиқлайди. Парламентни тарқатиб юбориш ва ялпи сайлов белгилаш унинг ихтиёрида. Фавқулодда ҳолат эълон қилиши ва шу давр учун қонунлар чиқариши мумкин. Шунингдек у олий суд идораси ҳайъатининг аъзоларини тайинлайди, алоҳида ҳолларда эса олий ҳарбий кенгаш ва Туркия армиясининг бош штаби орқали қуролли кучларга раҳбарлик қилади.

Туркиянинг буюк миллат мажлиси қонун чиқарувчи ҳокимиятдир. Бир палатали бу парламентда 750 депутат бўлиб, улар ялпи сайлов ўтказиш йўли билан беш йил муддатда сайланади.

Ижроия ҳокимият республика Президенти ҳамда бош министр раҳбарлигидаги Вазирлар Маҳкамаси, яъни ҳукумат томонидан амалга оширилади.

Демократик сўл партия Меҳнат халқ партияси, Тўғри йўл партияси, Ватан партияси, Социал-демократик халқ партияси ва шу сингарилар асосий партиялар ҳисобланади. «Турк иш», яъни Туркия ишчи касаба уюшмалари конфедерацияси мамлакатдаги йирик касаба уюшмасидир.

1980 йилдан буён ўтган давр мобайнида Туркия иқтисодиётининг барча соҳалари илмий-техника тараққиётининг энг янги ютуқларидан баҳраманд бўлди. Бу ишлаб чиқаришнинг узлуксиз юксалишида ўз ифодасини топмоқда. Айрим рақамларни келтириб ўтайлик. Булар, аввало, иқтисодиётнинг замини бўлган энергетика-хом ашё комплексига даҳлдордир. Жумладан, электр энергияси ҳосил қилиш икки баравар, темир рудаси қазиб олиш 1,8, пўлат эритиш 3, 6, алюминий ишлаб чиқариш 1,6 баравар кўпайди. Кон қазиб чиқариш ва қайта ишлаш саноатининг ўсиши Туркия аҳли манфаатига хизмат қилаётганини таъкидлаб ўтиш муҳимдир. Масалан, енгил автомобиллар чиқариш 4 баравар ўсди. Кийим-кечак, пойабзал, электроника қўлланиб ишлаб чиқилган буюмлар, озиқ-овқат маҳсулоти чиқариш 9 фоиздан қарийб 30 фоизгача етди.

Туркия ҳукумати ўз аҳолисини етарли даражада тўйдириб, кийинтириб, ардоқлаб келмоқда. Бу ўринда аҳоли жаҳондаги ўртача кўрсаткичдан бир ярим баравар кўп ўсаётганини, СССРга нисбатан эса 2 баравардан кўпроқ ортиб бораётганини айтиб ўтиш кифоя. Айни вақтда Туркия ҳар йили 2 миллиард долларлик озиқ-овқат маҳсулотларини хорижга сотмоқда.

Мамлакат Президенти Турғут Озал шу йил баҳорида Москвага келганида расмий қабул маросимида сўзга чиқиб, Европа мамлакатлари қарийб 100 йил ичида босиб ўтган тараққиёт йўлини Туркия сўнгги ўн йил ичида босиб ўтганлигини айтган эди. Унинг бу гапида жон бор, албатта. Биз кейинги мақолаларимизда ана шу мўъжизанинг, аслида эса Туркия раҳбариятининг олисни кўзловчи иқтисодий ва ижтимоий сиёсати самараларининг айрим қирралари тўғрисида ҳикоя қиламиз.

А. АБДУҚОДИРОВ,
П. НИШОНОВ,
ЎзТАГ мухбирлари.

Жиззах бадиий кулолчилик буюмлари корхонаси 29 хил маҳсулот тайёрлаб чиқармоқда. Жамоа доимо изланишда, ҳар йили 4—5 хил янги буюмларни яратиб, ишлаб чиқаришга жорий қилишади. Даромад ҳам меҳнатга яраша салмоқли бўляпти. Ишчиларга яхшигина маош ва қоплама пули тўланади. Яна ҳар йили 9—10 минг сўм соф фойда қоляпти. Келгуси йилда корхонани кенгайтириб, шиша синиқларини қайта ишлайдиган қўшимча цех қуриб ишга тушириш режалаштирилган.

СУРАТДА: корхонанинг моҳир рассоми Манзура Шодиқулова ўзи жило берган маҳсулотни намойиш этаяпти.

О. ҲАМЗАЕВ олган сурат.

Халқ ҳунармандчилиги

АТЛАСГА КЎЧГАН МЕҲР

Инсон имкониятлари чексиз. У эртами-кечми, ўз қалбига қулоқ тутиши, тақдир йўлини белгилаб олиши аниқ. Шаҳрихон атлас тўқиш фабрикаси аврбанди (ипакка атлас нусхаларини кўчирувчи) Турғуной Алихонова ҳаётида ҳам шундай бўлди. Ўшанда у савдо соҳасида ишларди. Бир куни дўконга оппоқ сочли онахон кириб келди. Пештахтага ёйиб қўйилган турли ранглардаги атлас матоларини кузатаркан, пешонаси тиришди. Кейин:

— Болам, — дея гап бошлади у. —Қаранг: оқ, сариқ шакллар устидаги кўк чизиқларни кўраяпсизми? Бу аврбанднинг хатоси билан тушиб қолган. Атласнинг ранги хира чиқдими, гуллари чаплашиб кетдими, айб тўқувчида ҳам, бўёқчида ҳам эмас, балки аврбандда. У гулга нақш солиш ёки мўлжал олишда эътиборсизликка йўл қўйган бўлади.

Турғуной аввалига онахоннинг гапларига ҳайрон бўлиб, уни тоқатсизлик билан тинглаган бўлса, бир оздан сўнг тамомила берилиб кетди. Маълум бўлишича, онахон 40 йил ушбу фабрикада аврбандлик қилган, турли хил атлас нусхаларини ижод этган, меҳнати орқасидан ҳурмат-эътибор қозонган.

Бу тасодифий учрашувдан сўнг Турғунойнинг ороми бузилди, турфа ҳаёллар тинчлик бермай қўйди унга. «Онажон, сотувчиликни ташлаб, атлас фабрикасига ишга кирсам, нима дейсиз?» маслаҳат солди у бир куни волидаи муҳтарамасига. «Қанийди болам, шундай қилсанг, бошим кўкка етарди», — унинг фикрини маъқуллади она. — Лекин ипак иши ҳам осон эмас-да, қийналиб қолмасмикансан, деб қўрқаман».

Турғуной таваккал қилди. «Ҳунармандлик узоқ ўтмишдан, боболаримиздан қолган мерос. Уларнинг руҳи қўлласа зора», дея фабрика остонасига қадам қўйди. Уни тайёрлов цехига қабул қилишди. Онаси айтгандек, ипак иши мураккаб экан, касб сирларини ўрганиб, малака ҳосил қилгунча анча қийналди. Ҳатто бошқа цехга ўтиб кетмоқчи ҳам бўлди. Лекин орияти кучлилик қилди, иродасини қўлга олди. Бора-бора шундай хулосага келди: аврбанд бир вақтнинг ўзида ҳам мусаввир, ҳам муҳандис, ҳам чевар, бир сўз билан айтганда нозик дидли санъаткор бўлиши лозим. Атлас нусхасидаги гулларнинг узвий боғлиқлиги таъминланмаса мутаносиблик бузилади, сифатига путур етади. Ҳар бир гулнинг ранги ўзгача нафосат билан ажралиб туриши керак. Бу чевардан катта масъулият, маҳорат талаб қилади, албатта. Турғунойнинг қалбидаги гўзаллик, аёлларга хос нафис дид ипакка кўчди. Нозик бармоқлар остида сайқал топган, қайтадан такомиллашиб, янада гўзаллашган «яҳудий», «камалак», «томчи», «олимпиада» нусхалари харидорларнинг олқишига сазовор бўлаяпти. Бу тинимсиз ижод ва изланиш самарасидир.

— Корхонамиз маҳсулотлари сифатини оширишда Турғуной онанинг салмоқли ҳиссаси бор, — дейди тайёрлов цехи бошлиғи Нозимбек Ҳасанов. — У ўн беш йиллик меҳнат фаолияти давомида ҳайрли ишларни амалга оширди, талай шогирдлар тайёрлади. Чеварларимиз қўлида жило топган атласлар нафис ва пишиқлиги билан ажралиб туради. Шунинг учун уларга талаб катта. Турғуной опанинг тўрт фарзандидан учтаси она касбини эгаллашган, ҳозир жамоамизда ишлашаяпти. Бунга ҳавас қилиш керак.

Ҳақ гап. Меҳнаткаш инсон учун эл олқишидан каттароқ мукофот йўқ. Турғуной Алихонова ана шундай шарафга муяссар бўлганлардан бири. У касбига бўлган меҳри, садоқатини амалий ишларда намоён этиб, она дуосини оқлаяпти. Турғуной опанинг дилида ҳали орзу-ниятлари мўл. Уларнинг ушалишига тилакдошмиз.

Т. СОЛИЕВА.

16—22 декабрь

«ОЙНАИ ЖАҲОН»ДА КЎРИНГ

• Ҳар куни

● 8.25 да «Соғлом бўлай десангиз» (шанба ва якшанбадан ташқари, ЎзТВ I).

● 18.00 да Янгиликлар (ЎзТВ I).

● 19.30 да рус тилида «Ахборот» программаси (ЎзТВ I).

● 21.00 да ўзбек тилида «Ахборот» программаси (ЎзТВ I).

● 6.00 да «Тонг». Ахборот-мусиқий кўрсатуви (МТ ОРБИТА-IV).

● 12.30 да ТСН (шанба ва якшанбадан ташқари), 15.30 да (ҳар куни, МТ ОРБИТА-4 да).

● 21.30 да «Информацион программа (ЎзТВ II ва МТ ОРБИТА—IV программаларида).

• 16, душанба

● ЎзТВ I

18.10 Мультфильм. 18.15 «Изланиш». 19.00 «Фан ва чорвачилик». Скрябин номли Самарқанд ветеринария илмий-тадқиқот олийгоҳи иш тажрибасидан. 19.50 «Хива». Телефильм. 20.00 Бокс. Халқаро турнир. 21.25 «Бир дарахтнинг икки илдизи». Видеофильм. 21.55 «Барҳаёт наволар». М. Узоқов.

● ЎзТВ II
«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

18.30 «Ассалому алайкум». 19.30 Кичик концерт. 19.50 Телефильм. 20.00 «Лаҳза». Хабарлар. 20.10 «Шаҳар юмушлари». 20.35 Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги матбуот маркази хабар қилади. 20.50 «Зиёкор». 22.05 «Дарахтлар катта эди». Бадиий фильм. 23.35 «Лаҳза». Хабарлар.

● МТ «ОРБИТА IV»

9.30 Мультфильм. 9.50 «От ҳовлида, шеф». Телевизион бадиий фильм премьераси. 11.05 «Янги авлод танлайди». 12.20 Турли мамлакатларнинг эртаклари ва афсоналари. «Бевафо хотин» (Марокаш). 12.50 Телефильм. 13.00 «Краснодар—91». Эстрада қўшиқлари ижрочилари Бутунроссия танлови. 14.10 «Телемикст». 14.55 «Ён дафтар». 15.00 Бу сизга керакми? 15.20 Мультфильм 15.30 ТСН. 15.40 Бу бўлган, бўлганди... 16.00 «Уқувсиз». Телевизион бадиий фильм. 17.30 Болалар соати (француз тили дарси билан). 18.30 «Қизиқувчилар олами». 18.45 Бозор қонунларига биноан. «Мен русча сўзлашмоқчиман...». 19.15 Красноярск Сибирь рақслари ансамблининг концерти. 20.15 «От ҳовлида, шеф». Телевизион бадиий фильм премьераси. 22.05 Футбол шарҳи. 22.35 Теннис. «Катта шлем» кубоги. Финал. 23.35 Муаллифлар ойнаижаҳони. 01.20 ТСН. 01.35 «Венера Илльская». Фильм-концерт.

• 17, сешанба

● ЎзТВ I

8.00 Ахборот. 8.35 «Насиба». фильм-концерт. 9.15 «Ўнта негр боласи». Бадиий фильм. 1-серия. 10.20 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Тележарида».

18.10 Мультфильм. 18.30 Болалар учун. «Қўғирчоқлар — менинг дўстларим». 19.00 «Санъат оламида». Уста Маҳмуд Мамажонов. 19.50 «Бўстонлиқнинг олтин кузи». Манзарали фильм. 20.20 Гулбаҳор Сулаймонова куйлайди. 21.25 «Спортлото». 21.20 «Ўзбекистон». Видеофильм. 22.00 «Рассом хотинининг портрети». Бадиий фильм.

● ЎзТВ II
«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

18.30 Болалар учун фильмлар: «Инсон туғилди», «Физкульт ура!». 19.15 «Қалбим ҳамиша бедор». Ўзбекистон халқ шоири Рамз Бобожоновнинг 70 йиллигига. 20.00 «Пульс». Хабарлар. 20.10 «Бу оқшомда» кўрсатуви саҳифаларида. 22.05 «Кинонигоҳ». 23.50 «Пульс». Хабарлар.

● МТ «ОРБИТА IV»

9.35 «Бу қасрда жинлар бор, шеф». Телевизион бадиий фильм премьераси. 10.50 «Экранда Сибирь». 11.00 Болалар соати (француз тили дарси билан). 12.00 Футбол шарҳи. 12.50 Концерт. 13.50 «Савдо растаси». 14.05 Биржа янгиликлари. 14.20 «Ён дафтар». 14.25 «Простор». 15.00 ТСН. 15.20 Мультфильм. 15.40 Останкино концерт студиясида академик Н. М. Амосов билан учрашув. 16.00 «Ўзимга пешвоз». Уч серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия. 17.15 «Чемпионлар билан биргаликда». 18.00 «Болалар мусиқий клуби». 18.15 «Қизиқувчилар олами». 18.30 ТСН (сурдо таржимаси билан). 18.50 «Замонавий санъат музейини яратиш масаласига доир». 19.30 «Орзиқиб кутилган бирлик». Демократик ислоҳотлар ҳаракати съездидан репортаж, 20.00 «Антрепиза» студияси таништиради. 20.15 «Бу қасрда жинлар бор, шеф». Телевизион бадиий фильм премьераси. 22.05 «Телевизион танишув». 23.15 Рафаэлла Карра куйлайди. 00.10 ТСН. 00.25 «Фаулл-контакт каратэ ва кикбоксинг». Халқаро турнир.

• 18, чоршанба

● ЎзТВ I

8.00 «Ахборот». 8.35 «Она табиатни асрайлик». Кинопрограмма. 9.35 «Ёшлик» студияси саволларингизга жавоб беради. 10.20 «Ўнта негр боласи». Бадиий фильм. 2-серия.

18.10 Болалар учун концерт. 18.50 Дўстлик ришталари». 19.50 «Иқтисодий мустақиллик муаммолари». 20.20 Қўшиғимда — Ҳиндистон». Мусиқий кўрсатув. 21.25 «Қўғирчоқ». Бадиий фильм. 1— 2-сериялар.

● ЎзТВ II

10.30 Телефильмлар. 11.30 Хуршид Даврон. «Ватан меҳри».

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

18.30 «Уолт Дисней таништиради...». Мультфильмлар тўплами. 19.20 «Спринт». 19.35 «Балет оламида». 20.20 «Бадиий бўёқ устаси». Телефильм. 20.30 «Малайзия — Ўзбекистон киносанъаткорлар нигоҳи билан». 22.05 «02» тўлқинида. 22.20 «Кўзгу». Бадиий фильм.

● МТ «ОРБИТА IV»

9.35 «Қумдаги уй». Телевизион бадиий фильм премьераси. 11.00 «Чемпионлар билан биргаликда». 11.45 «Болалар мусиқий клуби». 12.00 Хореографик манзара. 12.50 «Нима? Қаерда? Қачон?». 14.00 «Ҳалқа формуласи». Телефильм премьераси. 14.10 «Биржа учувчиси». 14.20 «Телемикст». 15.05 «Ён дафтар». 15.10 «Шерик». 15.40 ТСН. 16.00 «Ҳаёт кузи». 16.15 «Ўзимга пешвоз». Телевизион бадиий фильм. 2-серия. 17.30 Болалар соати (инглиз тили дарси билан). 18.30 ТСН (сурдо таржимаси билан). 18.50 «Сиёсий текширув». 60-йиллар диссидентлар ҳаракати. 19.20 «Қизиқувчилар олами». 19.35 «Нуқтаи назар». 20.05 «Қумдаги уй». Телевизион бадиий фильм премьераси. 22.05 «Циркни ҳамма севади». Юрий Никулин билан учрашув. 22.50 «Ҳар чоршанба гунафшалар» ёки «Кема сузяпти». 23.50 «Садоқатлилар». «Кришна онги» жамиятининг фаолияти ҳақида. 00.30 ТСН. 00.45 «Ариэль» ансамблининг концерти.

• 19, пайшанба

● ЎзТВ I

8.00 «Ахборот». 8.35 «Болалар овози». Концерт. 10.00 «Шавкатли рицарь Айвенго ҳақида қисса». Бадиий фильм.

18.10 Мультфильм. 18.25 «Марғилонлик ишбилармон кишилар». 18.45 «Ёшлик оқшоми». 19.50 «Ўзбекистон». Телевизион киножурнал. 20.10 «Санъатим — саодатим». Раққоса Гулчеҳра Фозилжонова. 21.25 Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги матбуот маркази хабар қилади. 21.40 «Кино... Кино... Кино...». 22.50 «Санъат усталари». Тошканбой Эгамбердиев.

● ЎзТВ II

10.30 «Ҳайвонот оламида». Кинопрограмма. 11.30 «Депутат ва ҳаёт (такрор).

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

18.30 «Динозавр тухуми». Телефильм. 19.00 «Бу оқшомда» кўрсатуви. 20.00 «Пульс». Хабарлар. 20.10 «Бу оқшомда» кўрсатувининг давоми. 22.05 «Бозор, нарх-наво ва каноп». 22.30 «Кинонигоҳ». 00.15 «Пульс». Хабарлар.

● МТ «ОРБИТА IV»

9.30 Мультфильм. 9.40 «Мана... яна Насриддин». Телевизион бадиий фильм премьераси. 11.00 Болалар соати (инглиз тили дарси билан). 12.15 ИИВ маълумотларига кўра... 12.50 Запорожье телевидениесининг кўрсатувлари. 13.45 «Телемикст». 14.30 «Простор». 15.00 ТСН. 15.20 Р. Идрисова ва Г. Файзуллин куйлайди. 15.40 «Бугун ва ўша пайтларда...». 16.10 «Ўзимга пешвоз». Телевизион бадиий фильм. 3-серия. 17.30 Бадиий гимнастика. Халқаро мемориал турнири. 18.15 «Қизиқувчилар олами». 18.30 ТСН (сурдо таржимаси билан). 18.50 «Хусусийлаштиришнинг мураккаб йўллари». 19.20 «...16 ёшгача ва ундан катталар». 20.05 «Мана... яна Насриддин». Телевизион бадиий фильм премьераси. 22.05 «Шайтон инжилидан». Сталин теварагидаги кишилар ҳақида бадиий-публицистик фильм премьераси. 23.20 ИИВ маълумотларига кўра... 23.35 «Мусиқага таклиф». 00.50 ТСН. 01.05 Волейбол. СССР чемпионати. Эркаклар. МАСК — «Динамо» (Москва вилояти).

• 20, жума

● ЎзТВ I

8.00 «Ахборот». 8.35 «Порт». Бадиий фильм. 9.50 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Нишона». 10.30 «Ботир Зокиров». Фильм-концерт.

18.10 Мультфильм. 18.30 Кинолавҳа. 18.35 Қўқон шаҳар «Сайёра» эстрада гуруҳининг концерти. 19.00 «Эл хизматида». 19.50 Мумтоз куйлардан концерт. 20.20 «Маърифатнома». 21.25 «Мезон». Бадиий-публицистик кўрсатув. 22.55 «Биринчи қалдирғоч». Бадиий фильм.

● ЎзТВ II
ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ

● МТ «ОРБИТА IV»

9.35 Мультфильм. 9.55 «...16 ёшгача ва ундан катталар». 10.40 «Мусиқага таклиф». 12.10 «Шаман, нималар ҳақида ўйлаяпсан?...». Телефильм премьераси. 12.50 Бадиий гимнастика. Халқаро мемориал турнири. 13.35 Мультфильм. 13.45 Биржа янгиликлари. 14.15 «Ён дафтар». 14.20 «Инновация». 14.35 «Бридж». 15.00 ТСН. 15.20 П. И. Чайковский. «Славянча марш». 15.25 «Қизиқувчилар олами». 15.40 «Ғолиблар». 16.20 Союзлар уйининг Колонна залида Николай Дориза ижодий кечаси. 17.15 Мультфильм. 17.30 Болалар телекўрсатувлари II Бутуниттифоқ фестивали. 18.30 ТСН (сурдо таржимаси билан). 18.50 «Инсон. Табиат. Жамият». 19.05 «КТВ-I» ҳамда «Франс интернациональ» канали таништиради: «Ив Монтанни эслаб». 19.40 «Инсон ва қонун». 20.30 «ВИД» таништиради: «Мўъжизалар майдони». 22.05 «ВИД» таништиради: «Взгляд», «Музобоз», «Дело», «Эльдорадо», «Шоу-биржа», мусиқий саҳифа. 01.20 ТСН. 01.35 Авторалли. Париж — Триполи—Киптаун.

• 21, шанба

● ЎзТВ I

8.00 «Ассалому алайкум». 9.00 «Бизга мактуб йўллабсиз». 9.40 «Қадрият». 10.10 «Ўзбекистон спорти». 10.40 «Товламачи». Бадиий фильм. 12.05 Раъно Анназарова ва Комилжон Раҳимов концерти 12.35 «Замандас» (қозоқ тилида). 13.35 Саид Аҳмад. «Куёв». Ҳамза номли Ўзбек Давлат академик драма театрининг спектакли. 15.35 «Нон— ризқрўзимиз».

18.00 Мультфильм. 18.15 «Бўталоқ». Республика қўғирчоқ театрининг спектакли. 19.00 «Навоий гулшани». Алишер Навоий ва табобат. 19.50 «Муҳаммаджон Каримов куйлайди». Видеофильм. 21.00 «Ҳафтанома». 22.00 «53-йилнинг совуқ ёзи». Бадиий фильм.

● ЎзТВ II

АШХОБОД КЎРСАТАДИ.

● МТ «ОРБИТА VI»

7.00 «Қалдирғоч». Илмий-оммабоп фильм премьераси. 7.30 Ритмик гимнастика. 8.00 Ишбилармон кишининг шанба тонги. 9.00 ТСН. 9.20 Мультфильм. 9.40 «Дўстларимга мусиқа ҳадя қиламан». 10.15 «Здоровье». 10.45 «Ҳайвонот оламида». 11.25 Тонгги дам олиш кўрсатуви. 11.55 Экологик хроника. 12.10 Саратовда бўлиб ўтган Бутуниттифоқ XIV телефильмлар фестивалининг совриндор фильмлари. «Васнецовлар дарахти» (Вятка). 13.00 «Бурда моден» таништиради...». 13.30 Режиссёр М. Калик фильмлари. «Хайр, болалар». 14.50 «Янги номлар». Мусиқий кўрсатув. 15.35 ТСН. 15.55 «Бойлар ҳам йиғлайди». Кўп сереяли телевизион бадиий фильм премьераси. 5-серия. 16.40 Мультфильм. 17.00 «Замонамиз қаҳрамоними?». Долзарб мавзуда очерк. 17.25 «Регентруда». Телевизион бадиий фильм. 18.35 Нодипломатик суҳбатлар. 18.55 Кўп серияли мультфильм премьераси. 19.20 «Бир умрга тенг вальс». Телевизион бадиий фильм премьераси. 1 ва 2-сериялар. 22.05 «Оқшом альбоми». Белла Ахмадуллина. 23.35 МАСКда муз устида зиёфат. Муз саройининг очилишига бағишланган эстрада-спорт программаси. 00.05 «Петерспоп-шоу». 02.25 ТСН (сурдо таржимаси билан).

• 22, якшанба

● ЎзТВ I

8.00 «Ҳафтанома». 9.00 «Машрабни куйлаб». Фильм-концерт. 9.40 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Карвон». 10.10 Инглиз тили. 10.40 «Фермер хўжаликларида». 11.10 «Она-Ватан». Адабий театр. 11.40 «Оила». 13.00 «Беором кун». Бадиий фильм. 14.35 «Деҳқон ва замин».

18.00 Мультфильмлар. 18.30 Болалар учун. «Доно бобо ўгитлари». 19.00 «Ёғду таратувчилар». 19.50 «Эсталик учун дастхат». Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Гулчеҳра Жамилова. 20.20 «Якшанба оқшомида». Мусиқий кўрсатув. 21.25 «Хотиралар йўлга ёқади чироқ...». Ўзбекистон халқ шоири Рамз Бобожон. 22.35 «Фирибгарнинг фириблари ёки бир жойда зир югуриш». Бадиий фильм.

● ЎзТВ II
БИШКЕК КЎРСАТАДИ.

● МТ «ОРБИТА VI»

8.30 Ритмик гимнастика. 9.00 ТСН. 9.20 «Спортлото» тиражи. 9.35 «Севги изҳори». 9.50 «Сиз яратган боғ». 10.05 «Эрта саҳарлаб». 10.45 «Ватан хизматида». 11.25 «Тонг юлдузи». 12.15 «Саёҳатчилар клуби». 13.05 «Далалар». Деҳқонлар учун кўрсатув. 14.00 «Ўз ўзингга ёрдам бер». 14.50 «Бойлар ҳам йиғлайди». Телевизион бадиий фильм премьераси. 6-серия. 15.35 П. И. Чайковский. «Славянча марш». 15.50 «Марафон-15». 16.50 «Халқаро панорама». 17.20 «Уолт Дисней таништиради...». 18.10 Эфирда бевосита мулоқот. 18.55 Турли мамлакатларнинг эртаклари ва афсоналари. «Ай полос» (Индонезия). 19.00 «Ёлғиз». Телефильм. 19.20 «Энг гўзал». Бадиий фильм. 22.05 «Нима? Қаерда? Қачон?». 23.15 Телевизион спорт оқшоми. 00.15 ТСН (сурдо таржимаси билан). 00.30 «Астра» таништиради.

ОРТИҚЧА ТАШВИШГА ҲОЖАТ ЙЎҚ

Ўзбекистонда ҳамма ерда нон олиш учун навбатда туриш одат тусига кирди. Дўконларда нон етишмаслиги сабабларини аниқлаш ҳам қийин эмас: одамлар ўнталаб ёпган нон олишмоқда, бир неча буханка нон ва батонни бир йўла харид қилишмоқда. Айни вақтда кўпчилик уни нима учун шу қадар кўп олаётганини яширмаётгани ҳам йўқ: қотириб олишар эмиш. Айни вақтда новвойхоналарнинг қуввати кўпаймоқда, заҳирадаги печлар, ғамлаб қўйилган унлар ва бошқа хом ашёлар вақти-вақти билан ишга туширилмоқда.

Хуллас, аҳвол оғир. Ўзбекистон Республикаси дон маҳсулотлари вазири вазифасини бажарувчи Б. Т. Жалилов ЎзТАГ мухбирига шу ҳақда батафсил гапириб берди.

— Бугунги кунда амалда бутун мамлакатда озиқ-овқат муаммоси жуда кескин бўлиб турибди. Бу бизнинг республикамизга ҳам тегишлидир. Лекин барча қийинчиликларга қарамай, ҳар бир хонадон дастурхонида рўзғорнинг боши бўлган нон бор. Ўзбекистон ҳукумати республикани ун ва дон билан таъминлаш мақсадида ҳар қандай чора-тадбирни кўрмоқда. Бошқа минтақалардан, хорижий мамлакатлардан ана шу маҳсулотларни олиб келмоқда. Айни вақтда хом ашё нархи анча ортди, лекин бизда ноннинг нархи мамлакатимиздаги энг арзон бўлиб қолмоқда. Унинг фарқи республика бюджетидан қопланаётгани ҳаммамизга маълум.

Бироқ нон маҳсулотларини истеъмол қилиш ҳам кўпайиб бормоқда. Биз ўтган йилга нисбатан ун тортишни 13 фоиз, нон ва нон маҳсулотлари тайёрлашни 35 фоиз, макарон маҳсулотлари ишлаб чиқаришни 10 фоиз кўпайтиришга мажбур бўлдик. Шу вақт ичида республика аҳолиси атиги 3 фоиз кўпайди. Бунга ҳеч қандай бюджет чидаш беролмайди, боз устига корхоналарнинг қуввати ҳам чегараланган.

Республикамиз аҳолиси ҳар қандай шароитда ҳаммани нон билан таъминлашимизни тушуниши керак. Бунинг учун имкониятлар бор. Харидорларнинг бўлар-бўлмасга нон ғамлашга интилиши бирдан-бир хавф бўлиб турибди. Нон қотиришнинг ҳожати йўқ, эҳтиёжга яраша олинса бас. Ана ўшанда дўконларда нон олиш учун навбат кутиб ўтиришнинг ҳожати қолмайди.

Қишлоқ аҳлига ҳам катта илтимосимиз бор. Ҳозир кўп хўжаликларда дон, шоли етиштирилмоқда. Бироқ кейинги пайтда бу маҳсулотларни давлатга топширмай қўйишди. Деҳқонларнинг ўз тегирмонлари бўлса яхши, унда ғалла ва шолини янчиб олишлари мумкин. Лекин ғалла билан шоли кўпинча, мослаштирилмаган омборларда чириб кетмоқда. Улар молларга берилмоқда. Бу исрофгарчилик-ку ахир! Шу муносабат билан ғаллакорларни, фермер хўжаликлари, жамоа ва давлат хўжаликларини буғдойни ун ва тайёр омухта-ем эвазига давлатга топширишларини сўраймиз. Шу мақсадга деҳқонларга маҳсулот алмашишнинг фойдали шартлари бўлишига кафолат берамиз. Масалан, бир тонна буғдой учун 507 килограмм олий навли ун, ёки 546 килограмм биринчи навли ун, ё бўлмаса 590 килограмм иккинчи навли ун беришимиз мумкин.

Шолини ҳам шу тарзда қабул қиламиз. Биздан ҳар бир тонна шоли учун 543 килограммдан 660 килограммгача гуруч олиш мумкин.

Бу корхоналарга аҳоли учун зарур бўлган озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кўпайтириш имконини беради. Республикамизнинг барча аҳолиси ана шунга муҳтож бўлиб турибди.

(ЎзТАГ).

Бир пиёла чой баҳона

Дам олиш саҳифаси

Ажойиботлар оламида

АҚЛЛИ ВА СОДИҚ

Ҳайвонлар мияси воқеликни сақлаб қололмайди, деган фикр эндиликда инкор этилди. Немис руҳиятшунослар бирлашмаси шов-шувга сабаб бўлган ана шундай ахборот тарқатди. Констанцалик (Баден-Вюртемберг ери) руҳият профессори Хуан Делиус олиб борган тадқиқотлар натижаси эълон қилинди.

У каптарлардан бир турининг идрок этиш қобилиятини ўрганиш устида узоқ муддат тажриба ўтказди. Натижа кутилганидан қувончли бўлди. Руҳиятшунослар бирлашмаси ахборотида хабар қилинганидек, мантиқий фикрлаш хусусияти қушларга хос экан. Улар буюмлар шаклини яхши эслаб қоладилар, ҳатто мияларида уларнинг мавҳум қиёфаларини яратиш, шунингдек, мантиқий умумлаштириш ва хулоса чиқариш қобилиятига ҳам эга эканлар.

Олим ўз тажрибаларида фанга кенг маълум бўлган «Скиннер катаги»дан фойдаланди. Бу ибора ҳайвонлар феъл-атворини ўрганган америкалик руҳиятшунос Скиннер номидан олинган. Катаклардан бирининг деворига унча катта бўлмаган учта экран жойлаштирилиб, улар ёрдамида турли хил геометрик шакллар ва идишлар тасвири ёритилиб кўрсатилди. Каптарлар олдига мураккаб мантиқий вазифаларни ечиш қўйилди. Яъни улар белгиланган буюмни топиб, уни чўқишлари лозим эди. Агар жавоб тўғри топилса, каптар озуқа бериш йўли билан «рағбатлантириларди». Жавоб топилмаган тақдирда эса катак ичида ёруғлик ёнарди. Устига-устак буюмлар тасвири олд томони билангина эмас, тескари томони билан ҳам, яъни тўнтариб қўйилган ҳолда қўйилар ёки кўзгуда кўрсатилар эди. Тўғри ёки нотўғри жавоблар ҳисоблагич (компьютер) ёрдамида қайд этиларди. Шуниси қизиқки, каптарлар ниҳоятда мураккаб бўлишига қарамасдан зарур расмни адашмасдан топишди.

Бундан бошқа вазифа ҳам қўйилди. Ишлаб турган лентали транспортёрга турли шаклдаги буюмлар — шарчалар, кубчалар, тугмачалар ташланганда каптар уларнинг ичидан ўзи илгари ўргатилганини тумшуғида ажратиб олиши керак эди. У бунда ҳам адашмади, керакли нарсани дарҳол топди.

Ана шундай тажриба ўтказиб кўрилгандан сўнг олим каптарлар ўз миясида аниқ бирор буюм шаклини яратиш ва уни бошқа нарсалар ичидан ажрата олиш қобилиятига эга, деган хулосани чиқарди. Айни чоғда улар хотираси узоқ муддат — уч ойга қадар сақланиб турар экан.

Яна бир тадқиқотчи Лоренцо фон Ферзен бу борада Делиусдан ҳам ўтиб кетди. У бундан ҳам қувончли натижаларга эришди.

Олмониялик олимларнинг фикрича, уларнинг констанциялик ҳамкасби олиб борган тадқиқотлар йирик илмий кашфиёт қилинишига олиб келди. Бу мутахассислардан «бизнинг кичик дўстларимиз» феъл-атворига ва яшаш тарзига бошқача ёндашишни тақозо этмоқда.

Ғ. ОБИДОВ.

ТУРК ҲИКМАТЛАРИ

✦ Ғоз бор жойда товуққа қарамайдилар,
Палов турганда шўрвага.

✦ Асал бор ерда пашша ҳам бўлар,
Яхши бор жойда ёмон ҳам.

✦ Бўри қўйни аямас,
Мушук сичқонни.

✦ Қаерда ечинган бўлсанг,
Шу ерда кийин!

✦ Тўққа боққан билан
Очнинг қорни тўймас.

✦ Очга кепак ҳам нон ўрнида.

✦ Очнинг емайдиган луқмаси бўлмас,
Ғами кўпнинг айтмайдиган сўзи.

✦ Очликдан ва ортиқча сўздан тангрининг ўзи асрасин.

✦ Берган қўл кесилмас.

✦ Икки дарғаси бор кема
Чўкмай қолмас.

✦ Икки булбул бир шохга қўнмас.

✦ Бир қозиққа тўққиз от боғламайдилар.

Р. ЖУМАНИЁЗОВ тўплаган.

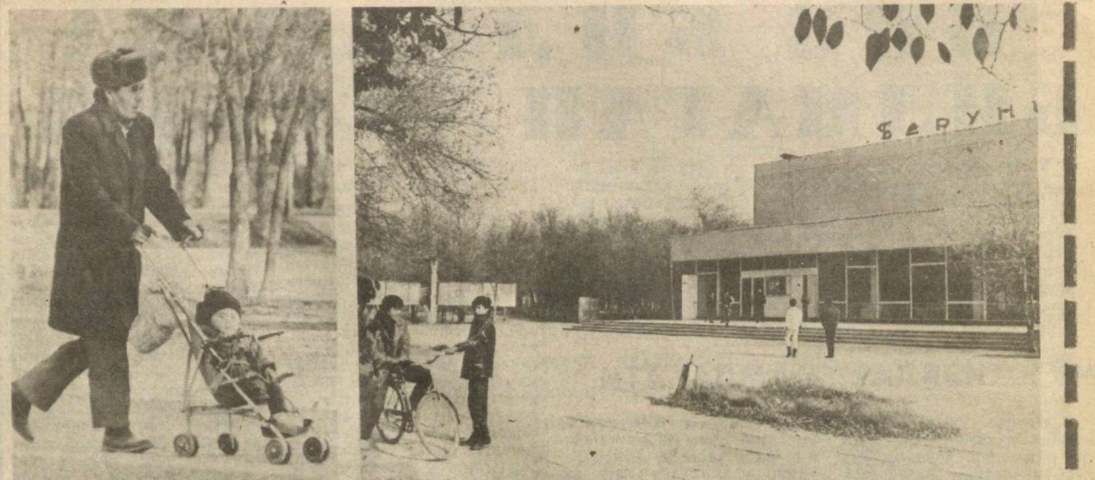

Беруний район маркази йилдан-йилга кўркамлашиб боряпти. У ерда янги турар-жойлар, маданий-маиший бинолар қад кўтармоқда. Айниқса хилма-хил манзарали дарахтлар кўча ва майдонларни безаб, шаҳар чиройига чирой қўшиб турибди.

СУРАТДА: район марказининг бугунги қиёфаси.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

ДАВОСИ ЎЗИМИЗДА

Инсон ҳаётини ўсимликларсиз тасаввур қилиб бўлмайди. У доимо ўсимликлар билан бирга яшайди. Улар тозалаб берган соф ҳаводан нафас олади. Наботот дунёси эса мўъжизалар билан тўлиб-тошган. Она-табиат маҳсули бўлган ўсимликлар инсонларни озиқлантиради, кийинтиради, ноз-неъматлари билан роҳат бахш этади, гўзалликлари билан завқ беради. Ақл бовар қилмайдиган биологик хусусиятлари билан дилларни ром этади.

Сайёрамизда ўсимлик оламига бой бўлмаган маскан йўқ, десак муболаға эмас. Улар уммонлар ва денгизларда, дарё ва кўлларда, кимсасиз жазирама чўлу саҳроларда, қоялар ва ғорларда, қир-адирларда, осмонўпар тоғларда, яйловларда, гўзал боғларда, ҳатто хонадонларда ҳам ўсади. Ҳар бири ўзига хос хусусиятга эга. Масалан, биз учун оддий туюлган узум, қовун, тарвуз, анор ва анжирлар ер шарининг тайга минтақасида яшайдиган халқлар учун жуда тансиқ. Айни шунга ўхшаш Сейшаль оролидаги ўн йил мобайнида пишиб етиладиган, оғирлиги 25 килограммгача етадиган ёнғоқлар, танасида 200 литргача сув сақлайдиган Мексика кактуслари, Канар оролларидаги 6000 йилгача умр кўрадиган аждар дарахтлари, Суматра оролидаги диаметри бир метргача етадиган улкан Рафлезия гуллари, Жанубий Америко ўрмонларида ўсувчи кайфлантирувчи марула дарахти ерли халқлар учун оддий ўсимлик ҳисобланади. Бизга эса ғайритабиий мўъжиза бўлиб кўринади.

Фан-техника тараққиёти тобора юксалиб бораётган ҳозирги даврда инсоннинг соғлигини таъминлаш муҳим масалалардан бири бўлиб қолмоқда. Илмий тиббиётда фармакотоксикология атамаси тез-тез учрайди. Доривор ўсимликлар олами, яъни фитотерапия фани соҳасида кузатув ишлари кенг олиб борилмоқда. Мамлакатимизда тайёрланаётган доривор ўсимликларнинг қарийб учдан икки қисми Ўзбекистон ва Қозоғистонда етиштирилмоқда.

Жумҳуриятимизда табиий ҳолда ўсадиган шифобахш ўсимликлар ниҳоятда кўп. Улардан дори-дармонлар ишлаб чиқаришда кенг фойдаланилмоқда. Ўзбекистонда ўсадиган гиёҳларни омма кучи билан йиғиб олиш, улардан дори-дармонлар ишлаб чиқариш халқ соғлиғини яхшилашда катта роль ўйнамоқда.

Тошкент шаҳар дорихоналар бошқармасига қарашли дорихона бошлиғи Эркин Жўраевнинг ташаббуси билан 1988 йилда фитобар, яъни гиёҳлардан шифобахш шарбатлар тайёрлаш бўлими очилди. Унга олий тоифадаги ўсимликшунос Муҳаббатхон Мирзаева раҳбарлик қилмоқда. Бўлимда элга хушмуомала ходимлар хизмат кўрсатаяптилар. Улар 50 дан ортиқ касалликни даволаш учун турли шарбатлар тайёрламоқдалар.

Т. МАҲМУДОВ, биолог.

УЗСПОРТЛОТО

49-ТИРАЖ ЯКУНЛАРИ

Ўзбекистон спорт лотереялари жумҳурият бошқармаси 49-тираж якунларини маълум қилади.

«Спортлото — 45 дан 6»: тиражда 106855 вариант қатнашди. 6 рақамни топганлар — йўқ, 5—1—2704 сўм, 4—155—117 сўмдан.

«Спортлото — 36 дан 5»: 627098 вариант қатнашди. 5—1—18414 сўм, 4—404—152 сўмдан, 3—9981—8 сўмдан.

СПОРТПРОГНОЗ

Тиражда 61386 вариант қатнашди. 13 натижани топганлар —3—416 сўмдан, 12—29—50 сўмдан, 11—274—24 сўмдан.

«Спортлото» ва «Спортпрогноз» 49-тиражи бўйича ютуқлар 1991 йил 28 декабрдан 1992 йил 28 январгача тўланади.

*

«Спортпрогноз» лотереяси мухлислари диққатига!

Футбол бўйича Испания чемпионати 13-тур ўйинлари белгиланган фурсатдан икки ҳафта олдин 8 декабрда ўтказилганлиги сабабли ва «Спортпрогноз» лотереяси 51-тиражи ўтказилишини бекор қилмаслик учун тажриба тариқасида 6—13-жуфтликлар натижаларини такрорий қуръа ташлаш йўли билан аниқлашга қарор қилинди.

Қуръа ташлаш «Спортлото» 51-тиражи пайти ўтказилади ва телевизор орқали намойиш қилинади.

51-тиражда қатнашиш учун билетларни топширган, лекин тираж ўтказилишининг янги шартларига рози бўлмаган «Спортпрогноз» лотереяси мухлислари спорт лотереялари маҳаллий идораларига мурожаат қилиб, 19 декабргача ўзларидаги «БВ» қисмларини янги билетларга алмаштиришлари мумкин.

Ўзбекистон спорт лотереялари жумҳурият бошқармаси.

СОҒИНЧ

Эсингдами! Баҳор фасли эди. Мени кўриш учун атайлаб шаҳри азимга келганинг. Ўша куни боғнинг чеккасидаги ўриндиқда ўтирганча бир-биримизга маъюс термулганимиз. Эсингдами, ўшанда кемтик ойга қараб «унинг ҳам бағри яримта, меники каби» деганинг!

Гарчан атиги ярим соатгина суҳбатлашиб турган бўлсак ҳам ўша лаҳзаларни унутолмайман. Ўша дамлар ёдимга тушганида тош қотган кўнглим юмшайди.

Сен кетдинг. Бағритош, автобуснинг охирги ойнасидан менга қўл силтаб кетар экансан, кўнглим пичирлади: «Энди у ҳеч ҳам келмайди». Назаримда ўша куни еру осмон йиғлади.

Орадан йиллар ўтди. Сенинг бахтдан мосуво эканлигингни ғийбатчилар келиб айтишди. Қишлоққа борсам кўнглимда ҳадик бош кўтарадиган бўлиб қолди: «Ишқилиб уни кўриб қолмайин-да». Яна ўша ғийбатчилар мени аямай хабар олиб келишди: «У оиласидан ажралибди». Қулоқларим шу сўзларни эшитган куни юрагимда қўрқув бўй чўзди. Ва кунлар ўтган сари у улкан дарахтга айлана бошлади. Чунки, ҳаммасига гўёки мен гуноҳкор бўлиб қолгандим.

Сенинг қудратли сўзларингга суяниб ўн икки йилдан буён ёлғиз яшаб келяпман. Сенинг қадрдон сўзларинг мени бўронлардан, тош-чақирли йўллардан олиб ўтди, асради шайтонлардан. Мен эса сенга таянч бўлолмадим. Ҳатто чўккан кўнглингни кўтаришга ярамадим. Ҳа, сенинг олдингда буюк гуноҳкорман, қарздорман.

Мана, дарахтлар охирги япроқларини тўкаяпти. Умрнинг яна бир кузи ўтаяпти. Шохга маҳкам ёпишиб олган анави ярми сарғайган япроғининг ерга тушгиси йўқ. Хазонларни бирма-бир босиб кетаяпман. Ҳар қадамда юрагимда оғриқ зўраяверади. Назаримда сенинг туйғуларингни топтаб ташлагандайман.

Атроф сокин. Олтинранг япроқлар шўх болакайлар мисол ўйнаб-ўйнаб йўлимга тушаверади. Кўзларимдан ёш думалайди. Қарайман. Ана ўша ўриндиқ. Сўзларинг жаранглайди. Сокин боғ қўйнидан овозинг дарахтларга урилиб кўнглим кенгликларига ёйилиб кетгандай бўлади. Кемтик ойга боқиб шивирлайман: «У ҳам мендек бағри шикаста». «Қур-қур»лашиб турналар учиб кетишаяпти. Уларга хаёлан илтижо қиламан: «Бориб айтинг, турналарим, уни ҳамон кутяпман».

Ойгул УБАЙДУЛЛА қизи.

ҚОВОҚАРИ ВА ЧЕКУВЧИ

Бу воқеага ўзим шоҳид бўлганман. Ўшанда районимизда ташкил этилган «Шербулоқ» давлат хўжалигида ишлардим. Эндигина қаддини ростлаётган хўжаликка атроф районлардан ишчилар келарди. Улар турли касб эгалари эди. Ораларида оддий шофёрлар, косиблар, тунукасоз усталар, савдо ходимлари бор эди. Ҳаммасини давлат хўжалигига келиб ишлашга мажбур қилган нарса турар жой танқислиги эди. Кўпчилиги янги уйланган йигитлар бўлиб, бошпана илинжида бу ерга келганди.

Шербулоқ адирлари текисланиб, ток кўчатлари ўтқазилганди. Айни чоғда пахта экиларди. Ҳосилни териш бевосита ана шу йигитлар зиммасига тушарди. Замонавий ёшлар эмасми, кун бўйи 20—30 килограммга етиб-етмай пахта теришарди. Дашт бўлганидан иссиқ кунлари зерикарли ўтар, аламларини папиросдан олишарди.

Мана, улардан бири, Карим буфетчининг дам ўтмай папирос чеккиси келди. Ўтириб, қўйин чўнтагидан тимирскланиб, бир дона олиб тутатди. Тутунини ичига тортиб, сўнгра осмонга пағапаға қилиб чиқара бошлади. Шу пайт қаердандир қовоқарилар келиб, буфетчи боши устида айлана бошлашди. У жойини ўзгартириб, яна оғзига папирос солди. Шу орада қовоқ арилари кўпайди. Энди улар ошкора ҳужумга ўта бошлашди. Айримлари Каримнинг юз-кўзига ўзларини уриб, ниманидир уқтиришмоқчи бўлишарди.

— Ҳа, Каримбой, нега безовта бўлиб қолдингиз?— деди саркор кулиб.

— Қовоқари уясига ўтирганга ўхшайман, — деди-да, Карим ўрнидан туриб, нарироққа чўккалади. Арилар баттар ҳужумга ўтишди.

— Каримбой, папиросни ташланг, қутиласиз-қоласиз, — деди саркор ярми ҳазил-ярми чин қилиб.

— Икки марта тортдим, холос. Нимага ташлайман?

— Арига папирос тутуни ёқмайди.

— Ёқмайди? Ахир, ҳозиргача бунақасини кўрмагандик-ку?

— Бугун 15 октябрь. Бугундан 1 ноябргача ариларга папирос тутуни ёқмайди. Чеккан одамни папиросини ташламагунча қўйишмайди. Ишонмайсизми?

Карим папиросни икки кафти орасига олиб, қаттиқ тортиб, қуюқ тутун чиқариши билан арилардан бири ўзини унинг пешонасига урди.

— Уҳ, — деди-да, у пешонасини ушлади. Арилар баттар қўзғалишди. Карим папиросни оёғи остига олиб, эзғилаб ташлади. Шундан сўнг қовоқ арилар ҳужумни бас қилишди.

— Ғафуржон ака, энди чекмайманми?

— 15 кун сабр қилсангиз бўлди. Чекишни келган еридан давом эттираверасиз. Бизнинг чўл арилари ҳам кашандаликка қарши ҳар йили октябрда ойлик ўтказишади. Улар феълидан воқиф бўлмаган кишилар азият чекишган. Манман деган йигитларни ҳам қўлидан папиросини ташламагунча қўйишмаган...

Нодирбек теримга тушганларидан кейин анча вақт ўтгач:

— Ақлни бир пешлаб олайлик, — деди-да, ёнидан папирос олиб, чека бошлади. Шу пайт тепасидан катта қовоқари учиб ўтди-ю ғойиб бўлди. Ярим дақиқа ўтар-ўтмас қовоқ арилар бало-қазодай етиб келишди. Нодирбек ўзини қўярга жой тополмай қолди. Ўтирган жойини ўзгартириб кўрди, бўлмади. Боши устида чарх уриб айланаётган ари тўдаларини ҳайдамоқчи бўлди. Ана шу пайтда қовоқарилардан иккитаси Нодирбекнинг қоқ пешонасидан чақди. Кўзидан ўт чиқиб кетди. Шунда ҳам оғзидан папиросини ташламас, арилар табора кўпайиб борарди. Ёнидагилар Нодирбекка қараб қичқиришди:

— Ташланг папиросингизни!

Нодирбек оғзидаги папиросни отиб юборди. Арилар бир зумдаёқ тарқаб кетишди.

— Ариларга мен нима ёмонлик қилдим? Келиб-келиб менга ёпишади-я? — деди у.

— Папиросни чекмасангиз, қутиласиз. Бўлмасам, бугундан бошлаб арилар билан жанг қиласиз, — дейишди.

Нодирбекнинг пешонаси бир зумда нақ беҳидек шишиб кетди. Кўп ўтмай кўриши қийинлашди. Бошқаларнинг раҳми келиб, турли дориларни айта бошлашди. Нодирбек бир чинни сув ичди, бўлмади. «Помидорни ёриб, босинг», дейишди. Пасаймади. Охири Нодирбекнинг кўзи юмилиб қолди.

Қисқаси, Нодирбекка қийин бўлди. Чекай, деса, арилардан қўрқади. Чекмай, деса, йигирма йиллик «қадрдони»дан айрилиб қолаётгандай. Кашандалиги устун келади:

— Чекмасам, ўламан. Ҳеч нарсанинг қизиғи қолмайди, — дейди у.

— Ҳикоят эшит, укам, — дейди саркор эсига бир нарса тушгандай. — Ота-боболаримиз қалдирғочни одамнинг дўсти, илонни эса душмани, дейишади. Одам пайдо бўлган даврларда илонлар аллоҳнинг энг эрка жонзодларидан бири бўлган экан. У Аллоҳдан дунёда энг ширин қон кимда бўлса, уни сўриб, кун кўришга рухсат олибди. Сўнг қонни сўриш учун вакил қилиб, қовоқарини юборибди. Ари ҳамма нарсани чақиб кўрган.

— Ҳамманикидан инсоннинг қони ширин экан, —деб хурсанд бўлиб, учиб кетаётганда қаршисидан қалдирғоч чиқиб қолади.

— Қани, аривой, айт-чи, қайси қон ширин экан? Шундай деган тилингдан бир ўпай, дейди. Ари ўзида йўқ хурсанд бўлиб, қонли тилини чиқаради. Қалдирғоч ари тилининг учидан чўқиб олади. Натижада овози бенҳшов ғўнғиллаб, соқов бўлиб қолади. Қалдирғоч пайтдан фойдаланиб, тилмочлик учун илон олдига равона бўлади.

Шунда подшоҳ илон:

— Қани, аривой, кимнинг қони ширин экан, бир эшитайлик-чи? — дейди вишиллаб. Ари қанча уринмасин ғўнғиллаб, ўз фикрини айтолмайди. Қалдирғоч бундай дейди:

— Илонбой, эшитаяпсизми, бақанинг қони ширин, деяпти.

Илон худди шу сўзни кутиб тургандай судралиб, анҳорга бақа излаб кетади. Бироқ унинг мазасидан кўнгли тўлмайди. Илон қалдирғочга қарши бўлиб қолади. Уни доимо таъқиб қилади. Унга зиён етказиш пайида бўлади. Қовоқари эса бошини олиб, дашту саҳроларга учади. Қир бағирларидан ўзига макон топади. Эҳтимол унинг тили чўқилгани октябрнинг иккинчи ярмида содир бўлгандир? Чунки айни ўша кунларда жунбушга тушишади. Кашандаликка қарши жон-жаҳдлари билан курашишади.

Ҳа, бизнинг Шербулоқ адирларида ана шундай сезгир қовоқарилар бор. Улар мададида қанча кишилар чекишни ташлашди.

О, табиат, сен нималарга қодир эмассан? Бир оддий жонзотингнинг ҳаракати ҳам нақадар хайрли. Ноҳотки, буни англаб етмасак, азизлар!

А. ХОЛМИРЗАЕВ.

ЎЧ

Ривоят

Ёшлик пайтларимда дадам раҳматлик бир ривоят айтиб берган эди. Илонлар ҳақида ўйласам, ўша ривоят ёдимга тушади.

Чаман деган хушманзара бир қишлоқда Сайид овчи деган бир киши яшар экан. У ҳар куни эрталаб ишга ўтаётган пайтда мачит олдидаги ҳовуздан иккита илон офтобга чиқиб, бир-бирларини ялаб ётишаркан. Илонларнинг бири оқ, бири қора бўлгани учунми, овчининг ғайирлиги келибди. Шундай чиройли илонни бир бадбашара илон ялаб, эркалаб ётса-я, деб қўлига тош олиб, қора илонга мўлжаллаб отибди. Лекин тош қора илонга тегмай, оқ илонни ҳалок этибди. Қора илон овчига ҳужум қилибди, лекин овчи эпчиллик қилиб омон қолибди. Кунлар ўтаверибди. Овчи ҳар куни ишга ўтаётганда қора илон оқ илонни ялаб ётган пайтларини эслаб, «Меҳр-муҳаббат шундай маҳлуқларда ҳам бўлар экан», деб овчи қилган ишига пушаймон бўлибди.

Қора илон овчига ўтган-кетганида доимо ҳужум қилишини қишлоқ одамлари ҳам билишибди.

— Энди сен бу қишлоқдан кет, илоннинг ўчи ёмон бўлади, — дейишибди улар.

— Ахир мен, бўрию айиқлар билан олишсам-у, илондан қўрқаманми? — дебди овчи аввалига, лекин ўйлаб кўргач, болачақаси билан хайр-хўшлашиб, бошқа бир қишлоққа кетибди. Йўлда унга каттароқ сой учрабди. Қўшни қишлоққа ўтиши осон бўлиши учун ҳам уст-бошини ечиб, сойнинг нариги юзига сузиб чиқибди. Сувда сузаётган пайтида қандайдир вишиллаган бир овоз эшитилгандай бўлибди. «Ўлибдими, бу ерларга ўша илон келса» деб, йўлида давом этибди. Куннинг иссиғида терлаб-пишиб, кетаётса, узоқдан пичан ғарамларию беш-ўн кишининг тушлик қилиб, дам олиб ўтирганининг устига келиб қолибди. Одамлар билан саломлашиб, бошига бир мусибат тушиб, шу қишлоққа қадам ранжида қилаётгани ҳақида сўзлаб берибди. Худди шу пайт қора илон пичан ғарами орасига кириб кетаётганини одамлар кўришибди.

— Югур ошна, бойдан рухсат олиб кел, пичанга ўт қўйсақ, илон ўлади-ю, сен эса бу балодан қутуласан,— дейишибди улар. Сайид овчи жон ҳолатда бойнинг уйига югурибди.

— Бой, ота, — дебди овчи, — менинг қасдимга бир илон тушган эди, — шу илон ҳозир пичан ғарами орасига кириб кетди. Мени ўлимдан асрайман десангиз, шу ғарамга ўт қўяйлик, сизга умрим охиригача хизмат қиламан.

Бой пичан ғарамига ўт ёқишга рухсат берибди. Одамлар илон кирган пичан ғарамига ўт қўйишибди. Олов шундай буралиб-чирсиллаб ёнибдики, илон тугул, бошқа ҳайвон бўлса ҳам тирик қолмаслиги аён эди. Одамлар ёниб бўлган пичан ғарами ёнида давра қуриб, ўтиришган бир пайтда қора нарса ҳавога кўтарилибди-ю, Сайид овчининг томоғига чирмашибди. Овчи юраги ёрилиб шу заҳоти жон берибди.

— Илон барибир ўчини олмай қўймас экан, — дейишиб, одамлар овчининг жасадини кўтариб кетишибди.

Сулаймон РУСТАМОВ, Қува райони.

БОШҚОТИРМА

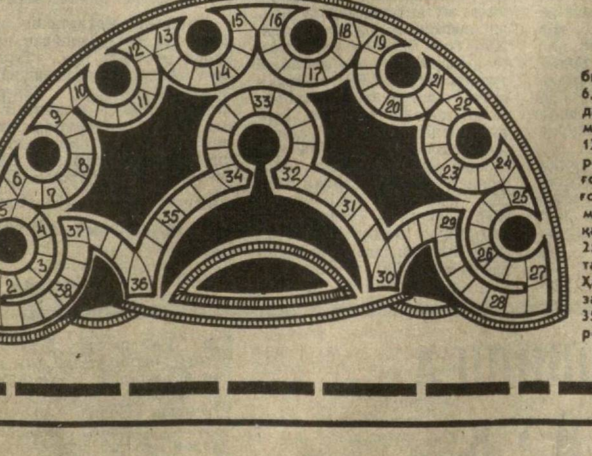

1. Маъдан. 2. Араб алифбосидаги ҳарфлардан бири. 3. Исм. 4. Шароб. 5. Ўн икки ой ҳисоби. 6. Ҳайрон. 7. Ялтироқ бўёқ. 8. Америка қитъасидаги орол. 9. Бол йиғувчи ҳашарот. 10. Муҳаммад пайғамбар асос солган дин. 11. Баҳор ойи. 12. Барги ипак қурти учун озуқа бўладиган дарахт. 13. Хонада гул ўстириш мосламаси. 14. Рўзғор анжоми. 15. Биродар. 16. Ўкинч. 17. Оҳ, фиғон. 18. Шахмат донаси. 19. Чўкичланувчи қаттиқ металл. 20. Индамас, камгап. 21. Парранда озуқаси. 22. Кигиз. 23. Чарм, кўн. 24. Шарм, ҳаё. 25. Ўзбек адиби. 26. Ҳунар. 27. Фарзанд. 28. Ватанимиздаги оромгоҳ. 29. Ўғил бола исми. 30. Ҳасад, ғашлик. 31. Кичик ва тарқоқ шаҳар. 32. Нозанин, барно. 33. Асорат, қуллик. 34. Бўёқ. 35. Ўгит. 36. Яранинг авж олган ҳолати. 37. Чиройли, гўзаллик 38. Дон чиқити.

Тузувчи: Фаёз АБДУҚАҲҲОР ўғли.

Бош муҳаррир Н. ЁҚУБОВ.

Рўзнома таҳрир ҳайъати: М. ИСЛОМОВ, М. МИРЗАЕВ, Ҳ. РАҲМАТИЛЛАЕВ, Б. МАХСИТОВ, М. ҚАЮМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), С. САЙДАЛИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), О. ҒОФУРОВ (масъул котиб), Н. ОРИФЖОНОВ, Т. СОЛИЕВ, С. СИРОЖИДДИНОВ, Э. ИБРОҲИМОВ, М. АБДУРАҲМОНОВ, Н. ТОШЕВ.

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, «Узплодоовощвинпром» концерни, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, «Қишлоқ ҳақиқати» журналистлари жамоаси.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб — 33-09-93, Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25. Деҳқончилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51, 33-54-33. Қайта ишлаш саноати бўлими — 32-56-31. Советлар ва ижтимоий ҳаёт бўлими — 32-56-34. Чорвачилик бўлими — 32-56-22. Мелиорация ва қишлоқ қурилиши бўлими — 32-56-33. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 33-54-33. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-54. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 32-54-49, 32-54-52. Безатиш бўлими — 32-58-79.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. Ленинград кўчаси, 32. Нашр кўрсаткичи — 64.602, 68.753 нусхада чоп этилади. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди 21.25. Буюртма —6486.